

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

*Хрысціянам Беларусі,
якія святкуюць
Ражджаство Хрыстова
25 снежня*

Дарагія суайчыннікі!
Віншую вас
з Ражджаством
Хрыстовым.

На працягу двух
тысячагоддзяў гэтае
свята з'яўляецца для
мільёнаў людзей
увабленнем вялікай
надзеі і веры. Звон
ражджэсценскіх
званоў адагравае
нават самыя
заледзянелыя
сэрцы, натхняе на
міласэрныя ўчынкі
і дапамагае яшчэ
глыбей спасцігнуць
евангельскія заповеды,
у аснове якіх —
бязмежная дабрыня
і ўседаравальная
любоў.

Ражджаство — гэта
ўрачысты час для
кожнай сям'і, сімвал
адзінства любячых
бацькоў і шчаслівых
дзяцей. Толькі ў коле
блізкіх чалавеку
дадзена спазнаць
незабыўныя пачуцці
шчырай прыхільнасці
і бескарыслівага
клопату. Дык давайце
ж навучымся цаніць
простыя радасці,
захоўваць мір і спакой
дарагіх нам людзей,
адорваючы іх сваёй
душэўнай цеплынёй.
Няхай Віфлеемская
зорка асвечвае ваш
шлях, напайваючы
святлом кожнае
імгненне жыцця.
Сардэчна жадаю вам
моцнага здароўя,
шчасця, добрага
настрою, аптымізму,
удачы і поспехаў
ва ўсіх пачынаннях.

Прэзідэнт
Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА
25 снежня 2011 года

С. 10 — 11

С. 7

С. 12 — 13

С. 4 — 6

С. 3

З Калядамі **2012**
і Новым годам,
якіх мы чакаем!

Фонд Прэзідэнта падтрымлівае!

Днямі Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка сваім распараджэннем зацвердзіў рашэнні Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Паводле паведамлення Прэс-службы беларускага Лідара, зацверджана рашэнне Савета спецыяльнага фонду, звязанае з заахвочваннем лепшых прадстаўнікоў творчай моладзі і стварэннем умоў для развіцця здольнасцей творча адораных прадстаўнікоў маладога пакалення. Пад гэтыя мэты будзе выдаткавана 491,5 млн. рублёў.

3 названых сродкаў, па рашэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, будуць прызначаны 4 стypендыі, выплачаны 32 заахвочвальныя прэміі і 7 гранд-прэміі Фонду лаўрэатам міжнародных і нацыянальных фестываляў і конкурсаў, аказана матэрыяльная да-

памога 8 актыўным удзельнікам мастацка-творчых мерапрыемстваў на агульную суму 54,2 млн. рублёў.

Кіраўнік дзяржавы таксама падтрымаў прапановы Савета фонду аб выдаткоўванні 259,2 мільёна рублёў для заснавання прызыхаючых фондаў Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыноўіча, II Міжнароднага конкурсу імя Л.П. Александровіч, IX Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў фартэп'яна музыкі, V Рэспубліканскай музычна-тэатральнай алімпіяды. 52,7 млн. рублёў будзе выдзелена на набыццё музычных інструментаў і абсталявання для заняткаў мастацкай творчасцю ДМШ № 2 горада Гродна, а 125,3 млн. рублёў — на арганізацыю і правядзенне Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі і справаздачнага канцэрта стypендыятаў, дыпламантаў і лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі.

Такім чынам, у цэлым у 2011 годзе на падтрымку творчай моладзі накіравана больш за 1 мільярд рублёў.

А 19 снежня ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь адбылося пасяджэнне “круглага стала” з удзелам таленавітай моладзі нашай краіны. Акрамя прадстаўнікоў маладога пакалення, у мерапрыемстве таксама ўдзельнічалі прадстаўнікі Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, супрацоўнікі Міністэрства культуры краіны, рэктары ВНУ галіны культуры, студэнты і выкладчыкі.

Цягам некалькіх гадзін абмяркоўваліся праблемныя пытанні, што датычыліся рэалізацыі разнастайных маладзёжных праектаў, падтрымкі творчай моладзі ў сферы сучаснага мастацтва, стажыровак за мяжой, і многае іншае.

3 Полацка — у Парыж!

22 снежня Нацыянальная камісія Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO падвела вынікі за два гады сваёй працы і вызначыла прыярытэты на наступныя.

Па словах Старшыні камісіі Уладзіміра Шчаснага, дзякуючы дапамозе UNESCO ў 2010 — 2011 гады было рэалізавана 35 праектаў, агульны каштарыс якіх склаў каля 260 тысяч долараў. Многія з гэтых ініцыятыў сапраўды “на слыху”: выданне аўтографу Янкі Купалы, выпуск мультымедыянага дыска, прысвечанага роду Сапегаў, даследаванні, патрэбныя для музейфікацыі Гальшанскага культурнага ландшафту...

Планы на наступны год — больш сціслы ў фінансавым вымярэнні, але не менш важныя ды карысныя для айчынай культуры прасторы. Сярод іх — правядзенне ў Мінску XV Міжнароднага з'езда славістаў, віртуальная рэканструкцыя творчай спадчыны Юзефа Ігнацыя Крашэўскага, міждзяржаўны выставачны праект “Свет народнай іконы”, які мае прайсці ў трох усходнеславянскіх краінах. Ініцыятарам апошняга выступіў Гомельскі палацава-паркавы ансамбль, які прадаставіў на разгляд камісіі адразу некалькі прапаноў.

Найбольш вострыя дыскусіі членаў камісіі датычыліся праекта “Знакі часу: гістарычныя руіны як уласабленне “genius loci”, прапанаванага Міністэрствам культуры краіны і Інстытутам культуры Беларусі. Ён стапаўся ў збор Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь у 1976-м з фондаў Дзяржаўнага мастацкага музея БССР. Рэстаўрацыя рарытэта, які меў істотны пашкоджанні, была сёлета выканана мастаком прадпрыемства “Белрэстаўрацыя” Уладзімірам Нікіціным.

Не менш каштоўны ўнёсак прыватнікаў і ў справу папулярнасці спадчыны роду Радзівілаў. У прыватнасці, разам з прэзентацыяй альбома ў Гістарычным музеі былі прадстаўлены копіі партрэтаў з Радзівілаўскага збору. Усяго падрыхтавана дзевяць копіяў. Яны выкананы

віць за мэту звярнуць увагу на патрэбу захавання тых помнікаў спадчыны, якія дайшлі да нас толькі ў руінах, праз правядзенне фотавыстаўкі. У выніку рашэнне камісіі ўсё ж было станоўчым: праект быў прыняты з пэўнымі дапрацоўкамі.

У ліку амаль сотні памятных дат, зацверджаных UNESCO на наступныя гады, — і святкаванне 1150-годдзя Полацка. З гэтай нагоды ў сталіцы колішняга княства пройдзе навуковая канферэнцыя, а багатая спадчына горада стане тэмай для выстаўкі ў Штаб-кватэры UNESCO ў Парыжы.

А ў маі наступнага года ў адноўленай нявіскаўскай рэзідэнцыі Радзівілаў пройдзе першы буйны міжнародны форум па лініі UNESCO. Яго тэма надзвычай актуальная — “Аб’екты Сусветнай спадчыны: захаванне і выкарыстанне ў мэтах устойлівага развіцця”.

А ў маі наступнага года ў адноўленай нявіскаўскай рэзідэнцыі Радзівілаў пройдзе першы буйны міжнародны форум па лініі UNESCO. Яго тэма надзвычай актуальная — “Аб’екты Сусветнай спадчыны: захаванне і выкарыстанне ў мэтах устойлівага развіцця”.

Акрамя таго, пры ўдзеле генеральнага партнёра музея прайшла прэзентацыя альбома “Рарытэты Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь”, дзе былі шырока прадстаўлены прадметы з разнастайных калекцыяў.

Валерыя Малахава і Валяр’яна Янушкевіча, жывапіс Уладзіміра Кожуха, праект творчага аб’яднання “Неонавая галава” — “Номо Neopium”, — графічны сад, што дэманструе нестандартнае ўзаемадзеянне аб’ёму і плоскасці, відэаарт Кацярыны Кенінсберг.

Як паведаміў “К” кіраўнік Цэнтра сучаснага мастацтва Віктар Альшэўскі, у далейшых планах установы — максімальная кансалідацыя сіл творчай моладзі краіны, якая займаецца сінтэзам відаў і жанраў мастацтва, спалучэннем мастацтва і тэхналогій. Выставачная пляцоўка будзе прадастаўлена ўсім ахвотным, незалежна ад іх адукацыі.

льнага мастацтва, — ды зробіў выснову аб яго цяперашняй “дэсакралізацыі” і рэдукцыі каштоўнасцей арыенціраў.

Амаль усе закранулі ў сваіх дакладах такія праблемы сферы, як непаразуменні з заказчыкамі, якія нярэдка дыктуюць аўтарам сваю волю альбо скажаюць задуму, так і пасіўнасць ды “спахывецкую” пазіцыю, уласціва некалькім мастакам. На думку загадчыка сектара сучаснай сусветнай архітэктуры і дывайну ІМЭФ імя К.Крапівы НАН Беларусі Алы Шамрук, нізкі ўзровень многіх уласабленняў сучаснай пластыкі нельга тлумачыць толькі воляй заказчыкаў: шмат што залежыць і ад аўтараў. Дыскусія сабрала кагорту прафесіяналаў усіх пакаленняў. Але, як адзначыў Міхаіл Баразна, плён яна займае тады, калі яе вынікі стануць адчувальнымі і для тых мінакоў, што шыбавалі міма вокнаў галерэі БДАМ.

Дошка была ўсталявана менавіта на тым доме, дзе калісьці жыў знакаміты творца.

— Я рад, што цяпер гэтая мемарыяльная дошка будзе нагадваць кожнаму пра выдатнага майстра і чалавека Віктара Роўду, — кажа скульптар Іван Міско. — Я вельмі добра яго ведаў, і таму мне было асабліва цікава працаваць над гэтым творам.

Сакрэт Галоўнай ёлкі

26 снежня адбудзецца сёлетні дэбют Галоўнай ёлкі краіны. Па традыцыі, у пераднавагодні тыдзень на адным з прадстаўленняў дзеці заўжды чакаюць сустрачы з Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Лукашэнкам.

“Дзея ў новай навагодняй казцы адбываецца ў аграграду”, — абмалявала інтрыгу рэжысёр і аўтар сцэнарыя пастаноўкі Уладзіслава Арцюкоўскага. “Усё магчыма ў Новы год!” — так называецца гэтае казачнае дзейства, праца над якім распачалася яшчэ на пачатку лета.

— Мы ўвесь час намагаемся прыдумаць што-небудзь арыгінальнае і непаўторнае, — распавяла пра Галоўную ёлку краіны па просьбе “К” Уладзіслава Арцюкоўскага. — Летась быў аванцюрна-прыгодніцкі трылер, сёлета — чароўная казка з элементамі драмы.

— Гучыць нечакана...

— Галоўная гераіня нашай казкі — Соня, дзяўчынка вельмі капрызлівая. Яна не хоча дапамагаць бацькам, рабіць урокі, увогуле не заўважае іх клопатаў, любові. Соня гэтка хлусніца, якая апраўдвае сваю ляноту рознымі выдумкамі. Менавіта яе сталенне і ёсць аснова нашага дзейства.

— І якім чынам гэта адбудзецца?

— Вядома, з дапамогай чудаў і пераўтварэнняў. Бацькі Соні запрацілі да сябе на Новы год суседзяў, сяброў і Дзеда Мароза са Снягуркай. Але наша наравістая Соня не можа радавацца свята разам з усімі. Дзяўчынка выхпіла псах Дзеда Мароза і стала чараваць. Тут і пачынаюцца дзівысы... Соні давядзецца вытрымаць нямаля іспытаў, перш чым яна разам са Снягуркай, якая ёй дапамагае, трапіць да Каралевы Ісціны. Менавіта тая і адкрые Соні галоўнае, што часам застаецца незаўважным: любоў бацькоў, сяброўства, тое, што на любоў належыць адказаць любоўю...

Паважаныя работнікі культуры, дзеячы мастацтва і ўсе чытачы газеты “Культура”!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе шчыра віншую вас з Калядамі і Новым, 2012 годам!

Чароўнае святло навагодніх святаў сагравае ўсіх нас цеплынёй Любоўі, не дае згаснуць у нашых сэрцах Надзеі, дорыць нам Веру ў духоўнае абнаўленне. Няхай Новы год прынясе вам шчасце, здароўе, дабрабыт, і ў вашых сем’ях заўсёды пануюць мір і згода.

Жадаю, каб вашы працоўныя будні на ніве нацыянальнай культуры напоўніліся радасцю і пачуццём прафесійнага задавальнення. Няхай на абраным шляху вам спадарожнічаюць удача і паразуменне, а вынікі вашай самаадданай працы знаходзяць удзячны водгук у душах людзей.

Старшыня камісіі Уладзімір ЗДАНОВІЧ

Паважаныя сябры і калегі!

Прыміце самыя шчырыя і сардэчныя віншаванні з Нараджэннем Хрыстовым і Новым годам — святамі, сагрэтымі цеплынёй Добра і Міласэрнасці.

Няхай вашы імкненні і актыўная жыццёвая пазіцыя, багаты асобны патэнцыял заўжды служаць справе ўмацавання стабільнасці і прагрэсу ў роднай Беларусі; няхай у поўнай меры рэалізуецца кожны з вашых талентаў, што дораць свету Прыгажосць, Дабрыню і Мудрасць.

Даўгаалецця, моцнага здароўя, дабрабыту, шчасця і радасці вам, вашым родным і блізкім!

Старшыня ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў культуры Наталля АЎДЗЕЕВА

Шаноўныя чытачы!

Перад вамі — апошні нумар 2011-га. А першы нумар 2012 года выйдзе 7 студзеня!

Рарытэты!

Дзякуючы падтрымцы прыватнай кампаніі, Нацыянальны гістарычны музей Беларусі даў новае жыццё двухбаковай грэка-каталіцкай іконе канца XVIII ст.

Ікона датуецца 1789 годам і паходзіць з вёскі Валеўка Навагрудскага раёна. Абраз

У Цэнтры — творчасць

Учора ў Цэнтры сучаснага мастацтва адкрылася выстаўка “Праз класіку да сучаснасці”, што стала першым творчым праектам Цэнтра, які распачаў сваю дзейнасць напрыканцы мінулага года, і ўяўляе з сябе злучэнне класічных і актуальных тэндэнцый у выяўленчым мастацтве.

Праект, арганізаваны пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры краіны, складаецца з некалькіх тэматычных экспазіцый, прэзентацыі відэаарта і інсталляцый. Адна з выставак — архіў “30” — распавядае пра гісторыю стварэння Творчых акадэмічных майстэрняў жывапісу, графікі, скульптуры. Побач — экспазіцыя фатаграфій, прысвечаных жыццю і творчасці народнага мастака СССР, народнага мастака Беларусі Міхаіла Савіцкага. Гледачы пабачаць скульптуру

Час, адліты ў бронзе

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў пазіцыянуе сябе і як своеасаблівы “аналітычны цэнтр”, што адсочвае і асэнсоўвае працэсы “свайго” сегмента беларускай культуры.

Пацвярджэннем адказнай ролі стала навукова-практычная канферэнцыя “Сучаснае манументальна-дэкаратыўнае мастацтва Беларусі: стан і перспектывы”, што адбылася 22 снежня. Яна падводзіла вынікі года, які ў айчынай культурнай прасторы прайшоў таксама і пад знакам манументальнага мастацтва.

У сваім слове да ўдзельнікаў канферэнцыі першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі падкрэсліў тую важную ролю, якую адыгрывае манументальнае мастацтва ў фарміраванні духоўных прыярытэтаў нацыі. Рэктар Акадэміі Міхаіл Баразна ў дакладзе падкрэсліў узростнае грамадскай актуальнасці айчынай мастацкай школы пасля набыцця краінай незалежнасці. Паводле яго слоў, ад цяперашняга пакалення творцаў трэба чакаць перадусім уласаблення іх бачання свайго часу, а ён, як вядома, не стаіць на месцы. Дэкан архітэктурнага факультэта БНТУ Армэн Сардарав праналізаваў развіццё айчыннага манумента-

У гонар Маэстра

22 снежня адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця мемарыяльнай дошкі прафесару, народнаму артысту СССР і Беларусі Віктару Роўду. Аўтары памятнага знака — скульптар, народны мастак Беларусі Іван Міско і архітэктар, лаўрэат Ленінскай прэміі Юрый Градаў.

У справе адраджэння гісторыка-культурнай спадчыны гэты год выдаўся ўраджайным. Некаторыя “пасевы” нядаўніх даробкаў ужо “ўскалалі”, некаторыя яшчэ толькі паказаліся па-над зямлёй, бы тыя рэшткі вежаў і муроў Навагрудскага замка... Працэс, як кажучь, ідзе — без асаблівай спешкі, якая, у дадзеным выпадку, зусім недарэчы. І гэта сведчыць пра паспяхоўнасць дзяржаўнай палітыкі ў справе захавання гісторыка-культурных каштоўнасцей. Прыгадайма толькі некаторыя з сёлетніх набыткаў у дадзенай галіне, прааналізуем зробленае, а таксама паспрабуем акрэсліць перспектывыныя кірункі.

рэстаўрацыі ўжо не першы год з’яўляецца мішэнню для крытыкі, гэтым разам — цалкам матываванай.

— На сённяшні дзень ужо распрацавана праектная дакументацыя, згодна з якой, вежа зноў набудзе барочны выгляд, — кажа Сяргей Друшчыц. — Вядзецца і збор грошай — як вядома, гэтыя работы будуць выкананы за кошт пазабюджетных сродкаў. І я ўпэўнены, што з часам праблема вырашыцца. Гэта не то-

— У нашым штаце цяпер ёсць два супрацоўнікі, якія займаюцца менавіта гэтай працай, — кажа Наталля Жарко.

На сайце новая атракцыя пазначана як “музейны перформанс”. А вось падрабязна тлумачыць, што ж гэта такое, Наталля Жарко пакуль адмовілася. Маўляў, калі раскрыць усе карты, дык знікне інтрыга, а для падобных дзей яна патрэбна, бы соль для ежы.

най экспазіцыі) сёння можна лічыць планам дзеяння. Яна была адобрана і Рэспубліканскай навукова-метадычнай радай, і ўладнымі структурамі, і незалежнымі спецыялістамі ў галіне рэстаўрацыі... Досыць рэдкі ў гэтай галіне выпадак, калі паразуменне стала лёгкім ды ўсеагульным.

Што да частковай рэстаўрацыі Шчытоўкі... На думку навуковага кіраўніка, стварэнне там музейнай экспазіцыі і тубюро мае “стратэгічную” важнасць: Замкавая гара не павінна заставацца без пастаяннага дагляду, а ажыццяўляць яго без канкрэтнага “гаспадара” даволі праблематычна.

Добра запоўніўся рэкламны пасыл: купляючы білет латарэі “Скарбніца”, грамадзянін нібыта дадае ўласную цагліну, патрэбную для захавання старадаўняга муру. Паводле папярэдніх падлікаў, усяго такой цэгля спатрэбіцца прыкладна паўтара мільёна адзінак.

— Гэта не так і шмат, — кажа Сяргей Друшчыц. — Але тая цэгла, натуральна, павінна быць зроблена паводле ўзораў сапраўднай. З гэтым якраз і праблема. Спадзяёмся, што нам удалася вырашыць яе сіламі беларускіх вытворцаў...

З першымі замаразкамі работы прыпыніліся: наступіў халодны перыяд, ды і з іх фінансаваннем узніклі пэўныя праблемы — як перакананы Сяргей Друшчыц, часовыя. І калі зямля зноў адтае, на Замкавай гары з’явіцца археалагі, а потым і рэстаўратары.

Сцены вырастаюць з падмуркаў

Да эпітэту Беларусі як “Краіны замкаў” сёй-той дадае: “...І палацаў”. Таму падводзячы вынікі года, нельга не згадаць і адкрыццё пасля рэстаўрацыі шыкоўнай сядзібы ў Жылічах, і адчувальных змен у абліччы палаца ў Косаве, і доўгачаканы пачатак аднаўлення былой велічы Залесся Агінскіх...

Ініцыятыва дзяржавы па перадачы “незапатрабаваных” помнікаў спадчыны ў прыватныя рукі прасоўваецца зусім не сямімільнымі крокамі, нярэдка “буксуючы” на месцах. Але ж адчувальны плён яна ўжо прыносіць. Напрыканцы года адразу тры былыя сядзібы былі выстаўлены на аўкцыёны. Маёнтак Патоцкіх у Берашне займеў новага гаспадара, а вось не мажана, здавалася б, турпрыцягальнасць сядзіб у Падароску і Савейках, на жаль, пакуль што засталася патэнцыйнай.

Заканамерна, што асаблівую ўвагу на колішняя палацы звярталі пад час сваіх праверак супрацоўнікі Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь. Большасць з гэтых помнікаў спадчыны сёння стаіць закінутая, намінальныя ўласнікі ды мясцовыя ўлады па-ранейшаму не робяць нават першачарговых крокаў па іх захаванні. У той самы час, з’явіўся прэзідэнт зусім іншага кшталту. Дом, дзе нарадзіўся знакаміты мастак і кампазітар Напалеон Орда, аднаўляецца, фактычна, з нуля.

— Акурат на пачатку месяца пачалі ўзводзіць яго сцены, — распавёў начальнік аддзела культуры Іванўскага райвыканкама Уладзімір Шэляговіч. — Папярэдне ж былі ўмацаваны падмуркі, адрэстаўраваныя аўтэнтычныя сцяпенні... А ў наступны год мы плануем асвоіць каля мільярда рублёў — і, такім чынам, зольшага, завяршыць будаўнічыя работы. Ведаючы стаўленне да гэтага аб’екта нашага губернатара Канстанціна Сумара, я спадзяюся, што нам удалася ўрэчаісніць задуманае...

Аднаўленне палаца мае стаць толькі першым этапам ажыццяўлення праекта. На падставе архіўных даследаванняў і археалагічных раскопак плануецца аднавіць і гаспадарчыя пабудовы маёнтка (агульным лікам 21), сажалкі, прысады...

Пакуль што ўсе работы вядуцца за муніцыпальныя сродкі — як абласныя, так і раённыя. Але райадзел культуры не спыняе і сваіх пошукаў інвестара. І таму можна спадзявацца, што адноўлена сядзіба стане адметнай досведам дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва. І не выпадае сумнявацца ў тым, што апошняе стане адметнай тэндэнцыяй у сферы адраджэння спадчыны на наступныя гады.

Ілья СВІРЫН

Выніковасць 2011-га

Трэндзы спадчыны

Паўтара мільёна цаглінак для замка і сцены для сядзібы Орды

Схаванае стала бачным

У Сяргея Друшчыца будзе бракаваць часу на адпачынак і ў наступным годзе: адзін яго аб’ект амаль завершаны, але другі — акурат “распачынаецца”...

Яшчэ ўвесну начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры краіны Ігар Чарняўскі абяцаў грамадскасці, што работы ў На-

лькі наша прыныповае рашэнне, але і парада экспартаў UNESCO...

Як адзначыла Наталля Жарко, не завершыцца пасля адкрыцця і фарміраванне ды ўдасканаленне музейнай экспазіцыі. Установа прадоўжыць “паляванне” на артэфакты патрэбнага перыяду, што раз-пораз з’яўляюцца на аўкцыёнах.

А вось тыя арыгінальныя рэчы, што калісьці напайнялі інтэр’еры радзівілаўскай рэзідэнцыі, сёння раскіданы па музеях і прыватных калекцыях, не раўнуючы, усяго свету. Натуральна, гутарка пра іх рэспубліцыю наўрад ці можа весціся. Але ж ёсць і іншыя механізмы вяртання радзівілаўскіх набыткаў у Нясвіж: праз стварэнне выставак альбо перадачу на дэлегіт.

— Спадзяюся, з часам гэтак і адбудзецца, — кажа Сяргей Друшчыц. — А дзе што знаходзіцца і да каго звяртацца, мы, зольшага, ведаем...

Балазе для гарантыі захаванасці музейных прадметаў у замку створаны ўсе ўмовы: сістэма бяспекі з відеаняглядом, сістэма кандыцыянавання паветра, супрацьпажарная сістэма... І ўся гэтая тэхнічная начынка адпавядае найстрогім міжнародным патрабаванням.

Без сумневу, налета прадоўжыцца і традыцыя правядзення культурных імпрэз у радзівілаўскім замку. Прычым не толькі “прывазных”, але і ўласнага аўтарства. Своеасаблівае прэзентацыя анімацыйнай праграмы, створанай самім музеем-запаведнікам, адмыслова для трох нядаўна адкрытых залаў, адбудзецца 28 снежня.

ўзабаве распачнуцца работы па рэстаўрацыі фрэсак нясвіжскага касцёла Божага Цела...

Праўда, па словах архітэктара, для правядзення сімпозіумаў на такім высокім узроўні ў Нясвіжы пакуль бракуе добрага гатэля — той, які неўзабаве адкрыецца ў колішняй стайні, прызначаны перадусім для “шараговых” турыстаў, а не для VIP-гасцей.

Зрэшты, “абрастанне” замка належнай інфраструктурай на любы густ і кішэню — гэта не адзіная актуальная задача на будучыню. Нясвіжына развівацца будзе і само котлішча Радзівілаў: ставіць кропку ў рэстаўрацыі не выпадае нават пасля афіцыйнага адкрыцця аб’екта.

— На маю думку, галоўнае ў нас атрымалася, але казаць пра тое, што мы стопрацэнтна выканалі рэстаўрацыйна-аднаўленчыя работы, пакуль не выпадае, — мяркуе Сяргей Друшчыц. — За лічаныя гады, бадай, немагчыма знайсці тыя сродкі ды магчымасці, што патрэбны для адраджэння назапашанай пакаленнямі Радзівілаў велічы замка. Так, нам удалося агулам сфарміраваць яго інтэр’еры ў адпаведнасці з дакументальнымі крыніцамі, але з часам да іх патрэбна будзе вяртацца для дапрацоўкі асобных дэталяў. Натуральна, гэтая карпатлівая праца спешнасці не патрабуе...

Як ужо паведамлялася раней, у бліжэйшай будучыні зменіць сваё аблічча і адна з вежаў замка, выгляд якой пасля

Што такое музейны перформанс?

Нясвіжскі замак ізноў з’явіўся ў стужках навін вельмі дарэчы: акурат у той час, калі людзі зазвычай планууюць свае навагоднія святы. Ды і нагода была не аб’якая — адкрыццё пасля рэстаўрацыі трох новых залаў: Каміннай, Бальнай і Малой Сталовай. Як адзначыла намеснік дырэктара Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” Наталля Жарко, цікавацца да яго турфірма адразу прыкметна ўзраста. Тым больш, неўзабаве яна была падмацавана і іншай інфармацыйнай нагодай: Нясвіж перахапіў эстафету акцыі “Культурная сталіца Беларусі” на наступны год. Наталля Жарко таксама паведаміла, што ўжо да праваслаўнага Раджаства турыстаў, магчыма, будуць чакаць новыя падарункі...

Пэдагагічны адкрыццё Нясвіжскай рэзідэнцыі стала досыць арыгінальным па беларускіх мерках эксперымантам: турысты былі дапушчаны на той аб’ект, дзе яшчэ шчыравалі рэстаўратары. Адважыўшыся на яго, спецыялісты вырашылі, што гэтае суседства не будзе перашкаджаць абодвум бакам. Запытаў у навуковага кіраўніка аб’екта Сяргея Друшчыца, ці спраўдзіла сябе такая практыка.

— Так, мы пераканаліся ў тым, што некаторыя рэстаўрацыйныя работы цалкам могуць спалучацца з экскурсіямі. Зрэшты, за мяжою гэта практыкуецца ўжо даўно, і калі вы зойдзеце, скажам, у знакамты рымскі сабор Пятра і Паўла, дык абавязкова пабачыце ў адным з яго куткоў рыштаванні, якія цягам апошніх гадоў, падаецца, ніколі не знікаюць, а толькі перасоўваюцца з месца на месца. Назіраць за працай рэстаўратараў турыстам нават цікава...

Па словах навуковага кіраўніка, пра соўванню справы перашкаджалі не турысты, але нематываваная крытыка ў некаторых СМІ і на прасторы Інтэрнэта, аўтары якой не скупіліся на эпітэты і не заўсёды дбалі пра аргументацыю ўласных высноў.

— Людзі, не абяжараныя грунтоўным багажом ведаў па гісторыі і архітэктурцы, безапелячыйна выказваюць уласную пазіцыю: маўляў, зроблена не тое і не так, — кажа Сяргей Друшчыц, — адным махам перакрэсліўшы ўсе тыя шматгадовыя высілкі, якія рабілі навукоўцы, архітэктары, рэстаўратары, будаўнікі, мастакі... Калі б тыя “крытыкі” звярнуліся па каментары да аўтарытэтных спецыялістаў, альбо калі б яны побач са сваёй пазіцыяй агучылі і альтэрнатыўную — як гэтага і вымагае журналісцкая этыка, — такія публікацыі не былі б настолькі аднабаковымі ды перадурзатымі. Зрэшты, нешта тлумачыць можна толькі тым, хто хоча слухаць...

Ацэньваючы працу рэстаўратараў, многія абапіраюцца выключна на ўласны густ альбо ўяўленні. Так, пра іх спрачанацца не выпадае, але... Права выносіць вердыкты ў такой дыялектычна складанай справе, як аднаўленне даўніны і прыстасаванне яе да сучасных патрэб, маюць толькі аўтарытэты спецыялісты. Па словах Сяргея Друшчыца, першыя іх водгукі ўжо былі атрыманы.

— Мераванні экспертаў UNESCO ў цэлым станоўчыя, — кажа ён. — Па лініі гэтай арганізацыі мы атрымалі прапанову ўжо налета правесці ў Нясвіжскай рэзідэнцыі першую міжнародную навуковую канферэнцыю. Мы прапанавалі такую тэму, як рэстаўрацыя манументальнага жытвапісу. Гэта звязана з тым, што на Беларусі выконваюцца папраўдзе ўнікальныя нават па сусветных мерках работы — я маю на ўвазе рэстаўрацыю фрэсак Спас-Ефрасіннеўскай царквы ў Полацку. Дарэчы, вялікія плошчы роспісаў былі адноўлены і ў самім Радзівілаўскім замку, а не-

Тое, што сферу айчыннай кінавытворчасці і кінапракату чакаюць заканадаўчыя змены, стала вядома яшчэ на пачатку бягучага года, цягам якога наша выданне прысвяціла колькі матэрыялаў пытанням магчымых трансфармацый у сферы нацыянальнага кінематографа. На пачатку ж снежня быў падпісаны Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 567 “Аб мерах па дзяржападтрымцы і стымуляванні развіцця кінематографіі”, які ўступае ў сілу з 1 студзеня 2012 года і прадугледжвае вялікія пераўтварэнні ў сістэме фінансавання кінавытворчасці ў краіне. Ужо сёння відавочна, што змены ў нашым кіно адбудуцца не толькі на заканадаўчым узроўні.

Каб даведацца пра тое, як айчынныя кінематографісты бачаць сваю працу ў новых фінансавых умовах, “К” вырашыла сабраць “круглы стол”. Вострыя пытанні існавання беларускага кіно за ім абмяркоўвалі Алег СІЛЬВАНОВІЧ — генеральны дырэктар РУП “Нацыянальная кінастудыя “Беларусь-фільм”, Юрый ІГРУША — дырэктар РУП “Беларускі відэа-цэнтр”, рэдактар і сцэнарыст Алёна КАЛЮНОВА, кінакрытык Людміла ПЕРАГУДАВА, аніматар Міхаіл ТУМЕЛЯ, кінарэжысёры Людміла ДУБРОЎСКАЯ, Аляксандр КОЛБЫШАЎ, Іван ПАЎЛАЎ, а вёў “круглы стол” журналіст “К” Антон СІДАРЭНКА.

гэта — практычна аднастайнае відовішча. Ці мае сэнс запамінаць назву атракцыёна, на якім ты пакатаўся? Таму шараговы спажывец кінакантэнтнават не назаве некалькі амерыканскіх фільмаў, як не назаве некалькі польскіх, шведскіх, беларускіх. Час цяпер такі: глядач запамінае толькі тое, што актыўна тыражуецца сродкамі масмедыя. Таму ўсе развагі аб тым, якім павінна быць беларускае кіно, часта не маюць сэнсу, бо большасць глядачоў папросту ў ім не толькі не разбіраецца, але і актыўна не жадае разбірацца. Яно, як і іншае, існуе ў масавай свядомасці толькі праз уяўленне прэсы ды “сарафаннае радыё”.

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — На жаль, мы практычна не ўмеем прадстаўляць свае стужкі ў выгадным святле, рэкламаваць іх. Вядома, што на рэкламу і “прасоўванне” фільмаў як тавара

вае значны даход ад працы прыватных кінакампаній, у тым ліку замежных, галівудскіх.

Людміла ПЕРАГУДАВА: — Так, па такой лініі пайшоў таксама “Мосфільм”, зрабіўшыся, па сутнасці, толькі пастаўшчыком паслуг, але ён нездарма мае прыстаўку “кінаканцэрн”. Што да нашай студыі, то яна нясе высокі статус Нацыянальнай. Як можа Нацыянальная кінастудыя з’яўляцца адно пастаўшчыком паслуг прыватным прадзюсарам?..

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Не будзем забывацца, што той самы “Барандау” — недзяржаўная ўстанова, якая належыць, фактычна, чатыром асобам, што зацікаўлены ў атрыманні прыбытку, а не ў развіцці нацыянальнага кіно.

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — Асноўнай умовай хуткай адаптацыі нашага кі-

Антон СІДАРЭНКА: — Іншая праблема: ці хоціць у краіне спецыялістаў для працы на мноства невялікіх кампаній?

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — Гэта вельмі вострае пытанне на сённяшні дзень... Іншая праблема — якім чынам будучы размяркоўвацца дзяржаўныя сродкі на кінавытворчасць? Наколькі разумею, механізм размеркавання пакуль не вызначаны.

Антон СІДАРЭНКА: — Згодна з заканадаўствам, гэтыя акалічнасці павінны праявіць праз тры месяцы пасля апублікавання Указа Прэзідэнта. Зараз яны распрацоўваюцца адпаведнымі структурамі. Справа ў іншым: ці ёсць у нас, паўтаруся, дастатковая колькасць прафесіяналаў, якія гатовы неслі на сабе абавязкі прадзюсара?

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — У нас ёсць некалькі асоб, якія працавалі на расійскі рынак і выконвалі ўсе функцыі

Кіназмены-2012:

Алег Сільвановіч.

Аляксандр Колбышаў.

Людміла Дуброўская.

Юрый Ігруша.

Міхаіл Тумеля.

Антон СІДАРЭНКА: — 31 студзеня 2012 года беларускае кіно пачне жыць у новых фінансавых умовах. Так, дзяржава цяпер будзе не проста даваць грошы на кіно, а інвеставаць іх, у тым ліку чакаючы эканамічнага эфекту ад новых кінапраектаў. Гэтакім чынам, наша экраннае мастацтва, па ідэі, пачне працаваць ва ўмовах, набліжаных да рыначных. Ці гатовы мы да сапраўднай, жорсткай канкурэнцыі з кінавытворцамі з іншых краін? Якое месца ў творчых планах айчыннага кінематографістаў зоймуць менавіта беларускія сюжэты? Нарэшце, якім чынам беларуская нацыянальная кінастудыя будзе выглядаць на карце сусветнага, глабалізаванага кінапрацэсу? Давайце паспрабуем паразважаць, куды павінна рухацца наша кіно, як развівацца, каб працаваць у новых фінансавых умовах максімальна эфектыўна і з творчага, і з эканамічнага пункта гледжання.

Іван ПАЎЛАЎ: — Сітуацыя ў айчынным кіно пакуль незразумелая, і няма ніякіх прыкмет, што яна грунтоўна прясніцца праз некалькі месяцаў або год, колькі б стужак за гэты час мы ні знялі. Так, мусіць, пакуль няма ніякага сэнсу казаць пра тое, каб асноўнай задачай стала павелічэнне аб’ёму кінавытворчасці: справа не ў колькасці, а ў якасці. Сусветная практыка сведчыць: з дзясці новых стужак, якія выпускаюцца ў той або іншай краіне, у сярэднім годнымі і здольнымі зрабіць уражанне на глядача атрымліваюцца не больш за дзве — тры...

Алёна КАЛЮНОВА: — Калі справа толькі ў камерцыйных складніках поспеху, то яны добра вядомыя: якасны сцэнарыі з цікавым, арыгінальным сюжэтам, добрая рэжысура, яркія акцёры, дастатковы бюджэт. Але гэта што да эканамічных паказчыкаў. Што ж да кіно

як мастацтва, прынамсі, яго нацыянальнага аспекту, то, лічу, кінаглабалізацыя можа ісці яму толькі на карысць. У якасці станоўчага прыкладу хачу прывесці іранскія кінавытворцаў, якія не толькі захоўваюць папулярнасць у роднага глядача, але і цікавыя ва ўсім свеце, дзякуючы якраз нацыянальнай своеасаблівасці ўласнага мастацтва. У іх стужках арганічна спалучаюцца сучасная кінамова і не падобная на іншыя нацыянальная ментальнасць. Як і людзі, кожны з якіх вылучаецца з натоўпу непадабенствам да іншых, нацыянальная кінастудыя павінна здзіўляць сваім арыгінальным бачаннем, падыходам, шукаць, чым яна можа выклікаць інтарэс да сябе.

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — На жаль, глабалізацыя — гэта вялікая праблема, і на справе яна ніяк не можа садзейнічаць захаванню і развіццю нацыянальнай культуры. Менавіта з гэтай прычыны, у якасці спробы захавання уласную культуру, у большасці краін існуе дзяржаўная падтрымка сваіх кінавытворцаў. Іран, дарэчы, якраз абараняе сябе ад амерыканскай маскультуры. Тэрмін “глабалізацыя” трэба разумець, па вялікім рахунку, як амерыканскую пангемонію ў сферы культуры. І, дарэчы, вельмі важную памылку робяць тыя, хто ўпэўнены, што дзякуючы працэсу глабалізацыі будзе створаны “свет без межаў”. Справа ў тым, што ў выніку амерыканскія “кіраўнікі” гэтым працэсам створаць сабе зручную сістэму, дзе ўсе фінансавыя капіталы і аўдыявізуальнае інфармацыйнае, ды і культурнае, уздзеянне будзе ісці толькі ў адным канкрэтным накірунку. Зразумела, ў якім?

Заўважце, масавы глядач практычна не атаясамлівае і не раздзяляе канкрэтных амерыканскія стужкі. Для яго

ру на кінарынках у нас выдзяляецца зусім невялікі працэнт ад бюджэту карціны. Складваецца ўражанне, што адпаведныя структуры ў нас зусім не ўмеюць займацца рэкламай і продажамі. Па гэтых паказчыках, мы не можам на сённяшні дзень складаць канкурэнцыю нават расійскім кінакампаніям.

Іван ПАЎЛАЎ: — Прыгадалася ўбачаная надоечы ў Інтэрнэце рэклама новай расійскай стужкі, дзе сцвярджаецца, што выканаўца галоўнай ролі ў ёй — папулярны тэлевізійны комік — больш не смешыць. Аказалася, стужка гэтая — фільм жахаў, а комік, сапраўды, выконвае ў ім нязвычайную для сябе драматычную ролю.

Антон СІДАРЭНКА: — Гэтакім чынам, рэкламны поспех не заўсёды вырашаецца памерам адпаведнага бюджэту, але і творчым падыходам...

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — У мяне ёсць пэўны вопыт працы ў прадзюсарскай сістэме, калі я здымаў тэлевізійны серыял па замове адной з расійскіх кампаній. І я бачу відавочную небяспеку з боку замежных кінакампаній, бо нашы творцы прывыклі працаваць у зусім іншых умовах, калі не трэба баяцца канкурэнцыі. Баюся, што ў сапраўдных рыначных умовах наша студыя рызыкуе ператварыцца ў цэнтр па прадстаўленні паслуг іншаземным кінематографістам...

Антон СІДАРЭНКА: — З’яўленне здаровай канкурэнцыі, здаецца, якраз павінна спрыяць паляпшэнню якасці айчыннага кінастужак. Што да ператварэння студыі ў кінафабрыку, то менавіта гэты шлях і называюць адным з магчымых варыянтаў эканамічна мэтазгоднага развіцця “Беларусьфільма”. Знакамітая чэшская студыя “Барандау”, да прыкладу, цяпер не выпускае карціны пад уласным брэндам, але атрымлі-

но да сусветных рыначных патрабаванняў лічу з’яўленне фігуры прадзюсара. Менавіта прадзюсар, а не кіраўнік студыі, альбо Міністэрства культуры, павінен несці асноўныя рызыкі, звязаныя з вытворчасцю і продажам стужкі. Пакуль адбываецца так, што ў фінальным выніку вытворчасці ў нас ніхто асабіста не зацікаўлены. Такой фігурай, якая мае інтарэс у творчых і камерцыйных выніках, нясе за іх адказнасць, і з’яўляецца прадзюсар. Дарэчы, апошні не будзе атрымліваць грошы ад дзяржавы, а, фактычна, — зарабляць іх, укладаючы ўласныя энергію, ідэі, талент, у рэшце рэшт. Таму прадзюсар акажацца матываваным на зусім іншым узроўні, чым гэта адбываецца цяпер. Ён будзе глядзець, што за сцэнарны матэрыял падбірае, які рэжысёр найлепшым чынам дадзены сцэнарый рэалізуе, і гэтак — па ўсіх творчых пунктах, што павінна гарантаваць зацікаўленасць яго каманды ў якасці працы.

Узнікае заканамернае пытанне: якім чынам у прадзюсарскай схеме зможу ўлічвацца “Беларусьфільм”? Можна сказаць, што для Нацыянальнай студыі наступваюць няпростыя часіны, бо невялікая, неабцяжараная вялікімі матэрыяльнымі рэсурсамі студыя будзе ў новых умовах пачувацца больш мабільнай. За прыклад магу прывесці стужку Андрэя Кудзіненкі “Акупацыя. Містэрыі”, дзе я выканаў галоўную ролю. Яна была знята за зусім невялікія грошы на невялічкай прыватнай кампаніі, але мела значны розгалас. Рэнтабельнасць вытворчасці на вельзнай студыі з некалькімі павільёнамі і сотнямі чалавек персаналу значна вышэйшая. Можна спадзявацца, што здаровая канкурэнцыя за дзяржаўныя інвестыцыі разгорнецца між эканамічна больш эфектыўнымі невялікімі кінакампаніямі.

прадзюсара. Але, відавочна, гэтага не дастаткова. Справа ў тым, што прадзюсара немагчыма гадаваць за партай у вучэбнай аўдыторыі. У гэтую прафесію ў новых умовах, хутчэй за ўсё, пойдучы людзі, звязаныя з кінавытворчасцю, найперш — рэжысёры. Бо спецыялісты нашай прафесіі звязаны і добра ведаюць усе этапы стварэння карціны, апрача аднаго, але вельмі важнага: пошуку бюджэту фільма. Грошы на пастаноўку рэжысёру даюць пад гучнае імя, але часцей за ўсё патрэбна знаходзіць іх іншымі шляхамі.

Антон СІДАРЭНКА: — А вы самі, Аляксандр, гатовы выступіць у якасці прадзюсара сваёй будучай стужкі?

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — У мяне склалася адчуванне, што так і давядзецца зрабіць, бо сцэнарыі, якія я планую паставіць, пакуль не выклікаю энтузіязму ў прадстаўнікоў кінастудыі. Таму мы з маім сябрам Андрэем Кудзіненкам дамовіліся быць прадзюсарамі на праектах адзін у аднаго.

Алёна КАЛЮНОВА: — Так ці інакш, але частку бюджэту будучай стужкі прадзюсар будзе павінен знаходзіць самастойна. Вось з гэтым, баюся, у нас на першым этапе ўзнікнуць вялікія праблемы. Калі ў іншых краінах, у тым ліку ў Расіі, існуюць спецыяльныя фонды, у тым ліку галіновыя, якія могуць гарантаваць частку бюджэту стужкі, то ў Беларусі падобных устаноў пакуль няма. Не выпадае нам спадзявацца і на айчынны кінапракат. Ён пакуль развіты недастаткова і не можа гарантаваць вяртання нават часткі ўкладзеных сродкаў. З вялікай верагоднасцю можна прагназаваць узнікненне сітуацыі, пры якой прыватныя прадзюсары, каб гарантаваць вяртанне сродкаў, будуць разлічваць толькі на замежжы, хутчэй за ўсё — расійскія, грошы і, адпаведна,

тамтэйшага глядача з яго запытамі. У чым тады будзе сэнс нашага нацыянальнага кіно?

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — Дарэчы, яшчэ адной праблемай, звязанай са з’яўленнем прадзюсарскай кінавытворчасці, стане небяспека адыходу на другі план асобы рэжысёра, што стварае пагрозу існаванню аўтарскага кіно.

Антон СІДАРЭНКА: — Што да расійскіх або іншых прадзюсараў, якіх не цікавіць беларускае нацыянальнае мастацтва, то ёсць і станоўчыя прыклады. Шэсць гадоў таму менавіта расійскі прадзюсар уклаў грошы ў стварэнне вельмі ўдалай, на мой погляд, экранізацыі твора Алеся Адамовіча “Нямко”, а малады маскоўскі рэжысёр Міхаіл Сегал карыстаўся сцэнарыем, які вялікі беларускі пісьменнік напісаў яшчэ на пачатку дзевянацятых!

Дарэчы, на конт нацыянальнага ў кіно. Кінамастацтва — самая глабаліза-

кіх сюжэтах, але так, каб яны былі цікавыя не толькі беларусам.

Антон СІДАРЭНКА: — Дык якім жа чынам мы можам быць цікавымі не толькі нашаму глядачу? Ці мае сэнс супрацьстаянне працэсам глабалізацыі, якія ідуць ва ўсіх краінах, без выключэння? Калі глядачам ва ўсім свеце падабаецца галівудскае кіно, можа, і нам вырабляць свой кінапрадукт па галівудскіх “рэцэптах”?

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Пад глабалізацыяй, паўтару сваю думку, трэба разумець насаджэнне амерыканскай кінематаграфіяй сваіх кінапрадуктаў усюму свету. Такой з’яве трэба, безумоўна, супрацьстаяць. Не любіць вопыт, не любіць стандарты з’яўляюцца ўніверсальнымі.

Юрый ІГРУША: — Справа ў тым, што паняцце “кіно” — вельмі разнастайнае. У кожным з яго раздзелаў — ігравым, дакументальным, анімацый-

працаваць. Заказчык яго знаходзіўся ў Лондане, аніматары працавалі ў Будапешце, але частку заказаў размясцілі ў іншых краінах па ўсёй Еўропе, у тым ліку ў Эстоніі і Латвіі, Расіі. Але нават пры такіх велізарных рэсурсах праект ледзь-ледзь удалося завяршыць.

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Мяркую, што не трэба філасофіяй камерцыйнага поспеху падмяняць філасофію мастацкай якасці. Мы можам ствараць сёння на кінастудыі “Беларусьфільм” камерцыйнае з пункта гледжання працэнта вяртання ўкладзеных сродкаў кіно. Насамрэч, дабіцца гэтага не так складана, але, разам з тым, мы апынёмся ў стане прыдатку да буйных сусветных кінавытворцаў. А калі студыя ператворыцца ў кінафабрыку, то каб запусціць праекты нашых цудоўных айчынных твораў, частка якіх сядзіць за гэтым сталом, трэба будзе прыкласці неймаверныя высілкі. Як знайсці сус-

Шарунас Бартас, пры сваёй неверагоднай вядомасці ў міжнародных фестывальных колах, з вялікай цяжкасцю можа адшукаць фінансы на ўласны новы праект, і, наколькі я ведаю, з задавальненнем прыняў бы прапанову працаваць на “Беларусьфільме”...

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — На жаль, Шарунас Бартас мае вельмі спецыфічную манеру працы, пры якой ён губляе шмат часу на здымачнай пляцоўцы. Аднаводна, працаваць з ім — надта вялікая раскоша для любой кінастудыі.

Антон СІДАРЭНКА: — А вось гэта і ёсць задача прадзюсара: умець ладзіць са сваім рэжысёрам.

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — Прадзюсар у першую чаргу думае аб тым, каб зрабіць свой праект максімальна рэнтабельным, а значыць, здымкі — таннейшымі. Напрыклад, знайсці транспарт для здымак, наняўшы прыватніка, можна ў колькі разоў танней, чым

права дзяржаў на нацыянальную палітыку ў сферы культуры. Такім чынам, пераканым, мы павінны ісці па еўрапейскім шляху замацавання культурнай адметнасці, а не карыстацца галівудскімі “рэцэптамі”.

Антон СІДАРЭНКА: — Атрымліваецца, што пытанне балансу паміж мастацкай вартасцю і эканамічнай эфектыўнасцю — невырашальнае?

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Чаму невырашальнае? Дзяржава можа дзяліць сваю фінансавую дапамогу адразу на некалькі частак: дэбюты, анімацыю, архаіс, аўтарскую дакументалістыку і, у тым ліку, развіццё камерцыйных праектаў. І ўжо ад апошняй долі патрабаваць рэнтабельнасці. Сёння пакуль адбываецца наступным чынам. Да прыкладу, калі фільм Сяргея Шульгі “Талаш” мае нульваю рэнтабельнасць, а стужка Івана Паўлава “Усё, што нам трэба” — рэнтабельнасць 37%, то агуль-

Выйсці з “лякала” — стандартаў, у якіх зацесна

Як нацыянальнаму кінамастацтву абысці “падводныя камяні” глабалізму, захаваць унікальнае аблічча і атрымаць камерцыйны поспех?

Алёна Каліюнова.

Іван Паўлаў.

Людміла Перагудава.

ваная, самая інтэрнацыянальная плынь у чалавечай дзейнасці. Нават калі мы ўзгадваем амерыканскае кіно, што “заняло ўсе экраны”, то маем на ўвазе, хутчэй, кіно галівудскае, якое выпускаюць транснацыянальныя карпарацыі, што належаць бізнесменам з розных краін і дзейнічаюць па ўсім свеце. А непасрэдна амерыканскае нацыянальнае кінамастацтва, якое прадукуюць так званыя незалежныя кінакампаніі, часцей за ўсё нават не дабіраецца да нашых экраны.

Наколькі разумею, галоўная прыкмета “нацыянальнага” кіно — спроба адлюстраваць нацыянальны менталітэт. Ці здольная на сённяшні дзень наша кінематаграфія на тое, каб прапанаваць айчыннаму глядачу нешта безумоўна арыгінальнае і адначасова зразумелае глядачу ў іншых краінах?

Людміла ДУБРОЎСКАЯ: — Лічу, што тут вялікую ролю адыгрывае шырокае паняцце нацыянальнай кінашколы, якое не абмяжоўваецца ўстановамі кінаадукацыі. Прынамсі, у нас дзейнічае факультэт экранных мастацтваў Акадэміі мастацтваў, выпушчана некалькі майстэрняў рэжысёраў і дакументальнага кіно. Асабіста я пасля вучобы ў майстэрні Міхаіла Пташукана вучылася на Вышэйшых курсах рэжысёраў і сцэнарыстаў у Маскве, і нават на прыкладзе кінаадукацыі магу сцвярджаць, што нашы традыцыі адрозніваюцца ад расійскіх аналагаў. І гэтую розніцу, сваю адметнасць патрэбна выкарыстоўваць. Галоўнае — захаваць аблічча. Для гэтага трэба вучыцца прасоўваць свае праекты, рабіць іх наспрадвечна беларус-

ным — дзейнічаюць свае законы і правілы паводзін. Пospех нацыянальнага, знятага ў аўтарскім рэчышчы, кіно не абавязкова павінен вымярацца грашыма. Яно можа мець грандыёзны поспех на самых прэстыжных міжнародных кінафестывалях, але гэта не значыць, што глядач раскупіць білеты на ўсе сеансы, калі фільм пойдзе ў шырокім пракаце. Любое нацыянальнае кіно, яркае і своеасаблівае, звычайна падкрэслівае культурную адметнасць краіны, але не з’яўляецца камерцыйна паспяховым у пракаце іншых дзяржаў. Гэта сама і беларускае кіно: стужка можа быць удачай па меркаванні спецыялістаў, але не ў вачах шырокіх глядацкіх аўдыторый. І нам трэба дакладна размяжоўваць камерцыйны поспех і фінансавую самадастатковасць з поспехам мастацкім.

Калі гаворка — пра забаўляльнае кіно, дарагі кінаатракцыён, заснаваны на спецефектах, то варта добра падумаць, ці трэба нам з нашымі сённяшнімі фінансавымі і чалавечымі рэсурсамі спрабаваць канкураваць з Галівудам. Хутчэй за ўсё, паспяхова шлях нашай нацыянальнай кінематаграфіі ляжыць у іншым, больш аўтарскім, мастацкім кірунку. Мы пакуль не маем таго вопыту, які атрымаў шэраг краін, дзе паступова сфарміравалася камерцыйная кінаіндустрыя. Папцісанне Указа № 567 дае старт гэтай працы.

Міхаіл ТУМЕЛЯ: — Калі казаць аб тых стужках, на якіх грошы ўсё-такі зарабляюць, то ў сённяшніх умовах гэта, сапраўды, буйныя інтэрнацыянальныя праекты. На адным з іх мне давялося

ветныя рэсурсы пад праект з дамінучым беларускім творчым складнікам? Ёсць два імаверныя шляхі. Першы: уваход нашай краіны і “Беларусьфільма”, у прыватнасці, у існуючыя міжнародныя, у тым ліку еўрапейскія, канвенцыі і арганізацыі па кіно, да прыкладу, “Eurimages”, якія фінансуюць стужкі з арыгінальным нацыянальным складнікам, што не ідуць насуперак агульначалавечым каштоўнасцям. Аб’яднанне і кансалідацыя нацыянальных кінарэсурсаў таксама можа супрацьстаяць амерыканскаму культурнаму гегеманізму. Ствараць нешта па галівудскіх лякалах — нонсэнс: гэта не будзе спрыяць развіццю нацыянальнай кінакультуры.

Антон СІДАРЭНКА: — Але пасля таго, як маладыя румынскія кінематаграфісты папрацавалі ў сябе дома асістэнтамі на галівудскіх праектах, яны пачалі здымаць сваё, сапраўды вельмі мастацкае, кіно, і атрымалі шэраг найпрэстыжнейшых міжнародных узнагарод, у тым ліку “Залатую пальмавую галіну”. Такім чынам, без станоўчага ўздзеяння Галівуда не было б такой з’явы сусветнага кінамастацтва, як так званая новая румынская хваля...

Міхаіл ТУМЕЛЯ: — З гутарак з маімі літоўскімі калегамі, якія працуюць у саюзе з еўрапейскімі аніматарамі, вынікалі іншыя праблемы. Нават калі за межня кінафонды фінансуюць кіно на нацыянальную літоўскую тэматыку, то абавязкова патрабуюць аддаць частку работы сваім мясцовым спецыялістам.

Людміла ПЕРАГУДАВА: — Дарэчы, геніяльны літоўскі акцёр і рэжысёр

скарываўся паслугамі аўтацэха Нацыянальнай кінастудыі. Яшчэ адзін спосаб паменшыць бюджэт здымак — праводзіць рэпетыцыі не на здымачнай пляцоўцы, за кошт здымачнага часу, а яшчэ да пачатку здымачнага перыяду, балазе патрэбныя памяшканні на “Беларусьфільме” ў наяўнасці.

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Лічу гэтыя прапановы цалкам слушнымі і вартымі таго, каб быць увасобленымі ў айчыннай кінавытворчасці. Нам трэба выкарыстоўваць такія шляхі зніжэння сабекошту, каб у хуткім часе быць здольнымі выходзіць на малабюджэтныя, прадуктарыентаваныя фільмы. Заўважце, не кліентаарыентаваныя, накіраваныя выключна на запыты публікі, а — на высокую мастацкую якасць выканання. Эканоміка кінавытворчасці займае каля 0,03% у агульным ВВП краіны — лічба амаль нязначная. Больш відавочны тут з’яўляецца мастацкі вынік, і менавіта апошнім павінны цікавіцца ўсе, каго сёння хвалюе лёс беларускага кіно.

Трэба зразумець відавочную рэч: эканоміка кінавытворчасці не можа быць лібэралізаванай на 100%, таму што яна звязана з пытаннямі мастацкай творчасці, культуры і палітыкі, і гэта — аксіёма для еўрапейскіх краін, дзе падтрымліваюць кінамастацтва. У Францыі, чья мадэль фінансавання нацыянальнай кінавытворчасці лічыцца амаль ідэальнай, агульныя правілы сусветнага гандлю ў заканадаўчым парадку не распаўсюджваюцца на аб’екты культуры. Такім чынам французцы змагаюцца супраць глабалізацыі, супраць скупкі галівудскімі кампаніямі мясцовых студый, як гэта адбылося, напрыклад, у Балгарыі, дзе іншаземцы набылі галоўнага кінавытворцу. Ці ведаем мы што-небудзь цяпер пра балгарскае нацыянальнае кіно? Асноўная праблема ў еўрапейскім кіно — аб’яднанне кінавытворцаў розных краін у супрацьстаянні глабалізацыі і захаванне нацыянальнага суверэнітэту. Дарэчы, Канвенцыя UNESCO ад 2005 года аб культурнай разнастайнасці замацоўвае суверэннае

рэнтабельнасць нашай кінавытворчасці складае 13%. Пры такім раскладзе даваць грошы яшчэ на два дэбюты з незразумелым пракатным лёсам — значыць звесці агульную рэнтабельнасць студыі да нуля...

Людміла ПЕРАГУДАВА: — Азначэнне “нацыянальнага” часта ўжываецца вельмі вольна, што не можа не насцярожваць. Літаральна днямі былі падведзены вынікі маладзёжнага конкурсу на лепшы сцэнарыі для анімацыі. На жаль, у вялікай колькасці твораў маладых аўтараў разуменне нацыянальнага зводзіцца да выключна знешніх прыкмет, з дапамогай якіх дэбютанты спадзяюцца “праскочыць” мастацкую раду і атрымаць права на пастаноўку.

Антон СІДАРЭНКА: — А пытанне мовы, на якой ствараецца кіно, падпадае пад азначэнне нацыянальнага? Кінематаграфісты з краін Балты здымаюць кіно на роднай мове, але гэтае кіно паказваюць ва ўсёй Еўропе. Можа, справа не толькі ў мове, але і ў пачуцці нацыянальнага, якое існуе ў нашых паўночных суседзях?

Міхаіл ТУМЕЛЯ: — Не лічу сябе змагаром з глабалізацыяй, але для мяне пытанне нацыянальнага — прынцыповае. Я выкарыстоўваю ўнікальныя беларускія з’явы як матэрыял для сваіх работ, добра ўсведамляючы, што гэта можа ўскладніць іх успрыманне за мяжой. Напрыклад, фільмы з майго праекта “Прымаўкі” наогул вельмі цяжка падаюцца адэкватнаму перакладу, з-за чаго іх цяжка паказаць нават на фестывалях. Але я ўсё роўна выбіраю такія тэмы, бо калі мы, беларусы, не будзем пра сябе раскаваць, то хто гэта зробіць за нас?

Антон СІДАРЭНКА: — Вялікай праблемай з’яўляецца сам вобраз беларускага кіно ў вачах нашага глядача. Ці можна гэты вобраз неяк палепшыць, магчыма, з дапамогай вялікага, знакавага кінапраекта?

Людміла ДУБРОЎСКАЯ: — Учора я хадзіла ў кінатэатр на “раскручаную” з дапамогай СМІ расійскую стужку на навагодні, сямейны сюжэт.

(Заканчэнне на стар. 6.)

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 4 — 5.)

Зала была перапоўненая, а напрыканцы фільма па-сапраўднаму лікавала. Якую можна зрабіць з гэтага выснову? Тую, што кіно патрэбна разглядаць не ў плане “нацыянальнага — ненацыянальнага”, “галівудскага — негалівудскага”, а ў плане “добрага — кепскага”. На добрае, якаснае беларускае кіно людзі абавязкова пойдучы! У гэтым сэнсе Указ Прэзідэнта карысны, у першую чаргу, для Нацыянальнай кінастудыі, якая атрымала шанц на змены да лепшага.

Антон СІДАРЭНКА: — Я не паспеў яшчэ паглядзець стужку, якую ўгадаў Людміла Дуброўская, але бачыў аналагічны тэлевізійны чатырохсерыйны фільм Івана Паўлава “Усё, што нам трэба” па сцэнарыі Ігара Тарацько. Цяпер відавочна, што такое “глядацкае” кіно з паспехам можа рабіць і мы. Наколькі вядома, карціна будзе паказвацца на Новы год па адным з расійскіх тэлеканалаў.

Іван ПАЎЛАЎ: — Дарэчы, сцэнарый стужкі вельмі доўга абмяркоўваўся на студыі, пакуль нам з Ігарам Тарацько не прыйшла ў галаву ідэя зрабіць з яго менавіта чатырохсерыйку. Кабінет дырэктара студыі завалены сцэнарыямі, але ці ёсць сярод гэтых стосяў паперы нешта такое, што можна ўзяць у рукі і прыступіць да працы? Мне падаецца,

шынялёў у стылі канца 40-х гадоў, адпаведная служба кінастудыі прапанавала падабраць іх на складзе. І гэта нягледзячы на тое, што мастак па касцюмах Алена Ігруша доўга вывучала адпаведную літаратуру, распрацавала эскізы! Запыталіся: “А чым вашы эскізы адрозніваюцца ад сучаснай формы?” Нават адразу не знайшоўся, што адказаць, потым амаль выдыхнуў: “Гузікамі!” Урэшце, знайшлі кампраміс, шынялі пашылі, але не дзесяць — крыху менш. Аднак асадак застаўся: у кіно дробязей не бывае.

Іван ПАЎЛАЎ: — На здымках іншай стужкі кантралёры прычэпіліся да дванаццаці пар трусаў, што былі закуплены для здымак некалькіх дубляў сцэны, дзе тры персанажы пускаюцца ў ваду. Відавочна, шмат якія нарматывы, што існуюць у нашай эканоміцы, немагчыма аднесці на сферу кінавытворчасці, іх неабходна перагледжваць, тым больш, што многія з іх застаюцца аднолькавымі цягам дзесяцігоддзяў...

Юрый ІГРУША: — Нашым замежным партнёрам, супрацоўніцтва з якімі мы актыўна наладжваем (у БВЦ на сённяшні дзень — 14 перспектывных праектаў з еўрапейскімі дакументалістамі), таксама вельмі цяжка растлумачыць нарматывы, што існуюць у нашай кінавытворчасці...

нага накірунку было нельга нават у савецкі перыяд: выпускалася шмат стужак на розныя тэмы.

Людміла ПЕРАГУДАВА: — Я задала сваё пытанне нездарма, таму што многія ўпэўнены, нібыта наша кіно сёння нікому не патрэбна. Між тым, напрыклад, на Смаленшчыне нашы новыя карціны, прынамсі, фільмы Сяргея Сычова, глядзяць з вялікім задавальненнем і лічаць, што яны вылучаюцца ў лепшы бок на фоне крымінальных сюжэтаў, якія прапануе сучаснае тэлебачанне. Зразумела, што гэтая “ніша” дасталася нам ад старога савецкага кіно, тым не менш, ёсць гледач, якога яна прываблівае і для якога можна працаваць. Крытыкі называюць нашы стужкі “наіўнымі”, але, відавочна, не ўсе гледачы з гэтым згодныя! Лічу, гэтым можна карыстацца.

Іншы прыклад запатрабаванасці беларускага кіно і таго, ці ведаюць аб ім самі беларусы. Літаральна ўчора мы разам з Іванам Паўлавым былі запрошаны ў адну з вайсковых частак Мінска для выступлення перад навабранцамі. І былі вельмі здзіўлены, калі на наша пытанне “А ці ведаеце вы беларускае кіно?” вайскоўцы пачалі не толькі даваць станоўчыя адказы, але і называць канкрэтныя стужкі і рэжысёраў!

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Крыху на конт таго, у якіх умовах сёння існуюць беларускія кінавытворцы. У любой цы-

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Першыя тры дыскі з класікай беларускай анімацыі ўжо можна купіць у крамах кампаніі — партнёра Нацыянальнай студыі.

Юрый ІГРУША: — А на “Белвідэа-цэнтры” створаны аддзел маркетынгу, які займаецца распаўсюджваннем дыскаў, што мы выпускаем сваімі сіламі. І за гэты год праз 52 гандлёвыя пункты ва ўсіх рэгіёнах краіны мы прадалі іх каля 7 тысяч адзінак. І гэта дыскі з дакументальным, быццам бы “незапатрабаваным”, кіно! Прытым, што продажам дыскаў на БВЦ займаюцца толькі тры чалавекі. Нашы польскія калегі-дакументалісты, калі ўбачылі попыт на дакументальнае кіно ў Беларусі, нават прапанавалі нам распаўсюджваць і іхнюю прадукцыю праз нашу сетку.

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — Затое я колькі месяцаў не магу набыць дыск са сваім фільмам “Ваўкі”!

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Думаю, слушнай з’яўляецца прапанова адкрыць кіёск па продажы беларускай прадукцыі ў будынку Нацыянальнай кінастудыі. Будзе таксама цікава, калі нашы карціны будуць прадаваць у гіпермаркетах, кінатэатрах.

Антон СІДАРЭНКА: — Давайце вернемся да абмеркавання ідэі буйнога кінапраекта, які можа скіраваць нашша гледача ў бок нацыянальнага кіно.

Кіназмены-2012: выйсці з “лякала” — стандарты, у якіх зацесна

Як нацыянальнаму кінамастацтву абысці “падводныя камяні” глабалізму, захаваць унікальнае аблічча і атрымаць камерцыйны поспех?

праблема з недахопам годных сцэнарыяў у многім заключаецца ў няправільным падыходзе да працы са сцэнарным матэрыялам. Напрыклад, доўгі час ішлі размовы наконт экранізацыі рамана Уладзіміра Караткевіча “Каласы пад сярпом тваім”. Я ўзяў сцэнарый Аляксандра Качана, прачытаў адзін абзац і зразумеў, што ўжо тая сукенка, у якой у першай сцэне выступае галоўная геранія, будзе каштаваць завоблачную суму. Але чаму не зрабіць па гэтым сцэнарыі анімацыйную карціну?

Антон СІДАРЭНКА: — Буйныя гістарычныя праекты, сапраўды, могуць мець анімацыйную форму. Пару месяцаў таму я пазнаёміўся з аніматарамі з Масквы, якія экранізавалі знакамітую “Повесть временных лет”. Кожны з эпизодаў гэтага хрэстаматыйнага твора старажытнай літаратуры змясціўся ў сумішвілінай серыі, якая штодзённа дэманстравалася на адным з тэлеканалаў у якасці “доўгайграючага” праекта. Атрымалася і цікава, бо рабілі яго вельмі таленавітыя аніматары, і не так затратна, як магла б каштаваць ігравая стужка або поўнаметражны анімацыйны фільм.

Міхаіл ТУМЕЛЯ:

— Баюся, што размовы аб тым, што анімацыя — “танны” від вытворчасці, гэта толькі размовы...

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — А я магу прывесці цікавы і паказальны прыклад наконт студыйнай “эканоміі” сродкаў. Калі для здымак стужкі “Ваўкі” патрабавалася дзесяць міліцэйскіх

Антон СІДАРЭНКА: — Хочацца прыгадаць паспяховы вопыт нашых дакументалістаў, якія здолелі атрымаць фестывальныя поспехі і замежную аўдыторыю, застаючыся ў рэчышчы нацыянальнага мастацтва.

Юрый ІГРУША: — Дакументалістыка — адносна малабюджэтная сфера, таму поспех кожнага асобнага фільма збольшага залежыць ад асобы рэжысёра. У гэтым плане дакументальнае кіно мае аўтарскі, фестывальны характар. Адпаведна, пытанне з фінансаваннем дакументалістыкі — вельмі складанае. Нездарма ва Указе № 567 ёсць момант аб тым, што дзяржава будзе даваць да 100% бюджэту неігравых стужак, зразумела, пасля адпаведнага конкурсу ідэі і конкурсу імянаў выканаўцаў будучых праектаў.

Людміла ПЕРАГУДАВА:

— Доўгія гады брэнд “Беларусь-фільм” меў у вачах гледача асацыяцыю з тэмай Вялікай Айчыннай вайны і накірункам дзіцячага кіно. Ці будзе цяпер назва Нацыянальнай кінастудыі выклікаць пэўныя асацыяцыі?

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Нашы традыцыйныя “накірункі” засталіся з намі, хоць аб вайне ў гэтым годзе знялі толькі адну стужку, таму лічыць “Беларусьфільм” выключна “ваеннай” студыяй не мае сэнсу. Цяпер мы будзем здымаць карціны, дзеянне якіх адбываецца ў нашы дні, пашыраем жанравую палітру. Дарэчы, казаць аб “Беларусь-фільме” як аб студыі аднаго тэматыч-

вілізаванай краіне свету, у тым ліку ў Расіі, кожны ахвотны можа за колькі секунд даведацца аб зборах кінапракату за любы перыяд часу. Ці бачыў калі хто-небудзь так званы бокс-офіс у беларускіх кінатэатрах хаця б за апошні год? Пракатчыкі не могуць прадастаць грамадскасці даныя нават па беларускіх стужках. Мне як кіраўніку студыі трэба загадаць сваім падначаленым “сесці на тэлефоны” і званіць ці не ў кожны кінатэатр, каб атрымаць неабходныя лічбы! Ці можа такое становішча садзейнічаць разуменню глядацкай цікавасці ў вытворцаў? Ды ці можна займацца мадэрнізацыяй кінапракату пры слабым узроўні мадэрнізацыі кінапракату?

Міхаіл ТУМЕЛЯ: — Пытанне аб дыстрыб’юцыі — адно з самых балючых. Дзе, напрыклад, можна набыць дыскі з беларускай анімацыяй? А яна можа быць запатрабаванай не толькі адзінкавымі гледачамі. Напрыклад, мая сястра — настаўніца — выкарыстоўвае наш анімацыйны цыкл “Аповесць мінулых гадоў. Гербы” ў якасці навучальнага дапаможніка на ўроках гісторыі, калі распавядае дзецям аб розных беларускіх гарадах. Думаю, у свой час мы нават зрабілі памылку, калі сарыентавалі нам праект на тэлебачанне, бо айчынныя тэлеканалы так ім і не зацікавіліся. Таму, відавочна, трэба наладжваць іншыя схемы дыстрыб’юцыі нашых мультфільмаў.

Міхаіл ТУМЕЛЯ: — Што да айчыннай анімацыі, то, калі казаць вобразна, цяпер мы ў стане рабіць маленькія “вяславы лодачкі”, а вялікі “карабель” нам пакуль не пад сілу, бо нашы мультфільмы сёння ствараюцца адзінкавымі аўтарамі, а не вялікімі калектывамі. Калі прааналізаваць фінальныя цітры вялікай галівудскай анімацыйнай карціны, стане відавочна: над ёй працуюць людзі тых анімацыйных спецыялізацый, якія ў нас на сённяшні дзень адсутнічаюць на студыі. Вялікі анімацыйны калектыў, які ўпарта працуе на адным праекце колькі гадоў, — гэта не проста пытанне наяўнасці адпаведна адукаваных асоб ці аплаты працы (хоць гэта для нас вельмі балючыя пытанні), справа ва ўзроўні самога прадзюсравання: арганізацыя зладжаны працоўны працэс такога калектыву — таксама вельмі складная задача.

Антон СІДАРЭНКА: — Значыць, калі працягваць вобразную аналогію, прапанаваную Міхаілам, нам трэба, як Пятру Першаму, “ехаць у Галандыю”: вучыцца ў замежных спецыялістаў арганізоўваць студыйную працу?

Міхаіл ТУМЕЛЯ: — У свой час, калі стваралася студыя “Союзмультфильм”, так і зрабілі: савецкія аніматары стажыраваліся ў Галівудзе на знакамітай Студыі Уолта Дыснея. Больш за тое: у 1936 годзе у СССР прыехаў амерыканскі спецыяліст-аніматар. У выніку да 1941-га “Союзмультфильм” наладзіў сваю вытворчасць. Не святля гаршкі лепяць — трэба вучыцца ў замежных калег. Калі расійскія аніматары пайшлі па гэтым шляху і пачалі дабівацца поспехаў са сваімі знакамітымі серыяламі, то чаму мы не можам рабіць гэтак сама? Вучоба нікому яшчэ не пашкодзіла. Далей — трэба аналізаваць рынак, займаць тыя нішы, што яшчэ не занятыя.

Аляксандр КОЛБЫШАЎ: — Пакуль у нас няма групы адпаведных спецыялістаў, якія могуць сабрацца і абзначыць тую нішу, дзе мы можам зрабіць нешта цікавае, прыдумаць тэму, заказаць сцэнарый, запрасіць рэжысёра. Пакуль мы, пастаноўшчыкі, радуемся, калі ўдасца патрымаць у руках добра напісаны сцэнарый, пра большае нават і не марым...

Іван ПАЎЛАЎ: — Наогул было б добра сабрацца нашым рэжысёрам і кіраўніцтва студыі, Міністэрства, Дэпартаменту па кінематаграфіі і абмеркаваць тэмы, сюжэты, героі, якія могуць быць перспектывныя ў бліжэйшай будучыні. Лічу, што буйны праект можа ў нас атрымацца, толькі калі ва ўсіх спецыялістаў студыі ўзнікне пачуццё дачынення да таго, што яны ствараюць. Калі мы здымалі “Анастасію Слуцкую”, такое адчуванне было, — сёння ж жаданне атрымаць станоўчы вынік прысутнічае ў рэжысёра, ды ў планаванага аддзела, якому трэба даць справаздачу за зробленую “адзінку”. На жаль, па маім асабістым меркаванні, да вялікага праекта мы пакуль не гатовы...

Алег СІЛЬВАНОВІЧ: — Маё меркаванне супадае з тым, якое выказаў Іван Паўлаў на першай хвіліне нашай сустрэчы: мы знаходзімся толькі на самым пачатку шляху. Што мы “пакладзём у свой заплечнік”, якім кантэнтам яго заправім, каго возьмем сабе ў спадарожнікі, пакуль на 100% незразумела. Мяркую, такі ж самы “круглы стол” будзе карысна правесці праз год, калі будзем ведаць адказы на пытанні, што тут узнімаўся. Пакуль жа магу паведаміць аб сваіх асабістых прыярытэтах: мастацкая якасць беларускіх карцін больш важная за камерцыйныя паказчыкі, бо краіна будзе ў першую чаргу ганарыцца мастацкімі перамогамі свайго кіно.

Людміла ПЕРАГУДАВА: — Мне здаецца, што заўтрашні дзень беларускага кіно залежыць ад таго, наколькі сумленнымі мы будзем самі перад сабою. Калі мы маем сілы, каб самім прызнацца ў тым, што ў гэтым годзе нам не было чаго прадставіць у ігравую праграму Мінскага міжнароднага фестывалю “Лістапад”, то значыць, у нашага кінамастацтва ёсць будучыня, бо толькі моцныя не баюцца самакрытыкі.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Трыумфуйце!

Летась удзел запрошаных салістаў часам псаваў нашы спектаклі, у многіх выпадках даказваючы: нашы салісты — лепей. Сёлета становішча было выпраўлена: да нас прыехалі вельмі добрыя вакалісты, а Жанлука Марчыяна ў “Севільскім цырульніку” быў не толькі “за межным гасцем”, але і дырыжорам-пастаноўшчыкам.

Спектаклі сапраўды выглядалі пановаму, ды найперш з іншай прычыны. У “Севільскім цырульніку” ігра артыстаў стала яшчэ больш адточанай, дасканалай і адначасова нязмушанай, а звонку і ўвогуле вольна-імпрэвізацыйнай. Дадаліся і новыя дэталі. “Старэнькі” Доктар Бартала пачаў скакаць, задзіраючы ногі вышэй галавы, а потым і ўвогуле сеў на шпагат — каронны нумар

сцэнаграфіі — не толькі тактоўнае, ненадакучлівае, выкарыстанне магчымасцей сцэны, але і працяг найлепшых напрацовак папраўдзе “залатых” для тэатра 1970 — 80-х. Дый сама опера аказалася нябачна звязана з далейшымі, а не адно з ранейшымі гістарычнымі пластамі. Цар Берандэй, калі яго партыю выканаў запрошаны расійскі саліст Яўген Акімаў, стаў успрымацца гэтакім “партыйным кіраўніком” савецкіх часоў. А ў фінале оперы пачало праглядацца аратарыяльнае слаўленне, якім завяршаліся ўрадавыя канцэрты ўсё тых жа савецкіх дзесяцігоддзяў.

Яшчэ больш маляўнічым стала аркестравае гучанне партытуры Рымскага-Корсакава. Дырыжор Віктар Пласкіна знайшоў у ёй прадчуванне імпрэсіянізму і каларыстыкі XX стагоддзя. А вось сцэна трыумфа з “Аіды” падалася больш велічнай у фінале заключнага гала-канцэрта,

“Падказак” гэтай тэмы ў пастаноўцы — шмат. Гэта надпісы “sale!” — “распрадажа!”, — якія здзіраюць прыбіральшчыкі напрыканцы ўверсцоры і якія зноў з’яўляюцца ў апошняй дзеі. Кантраст прэ-тэнцыёзна-таннах убораў гасцей на абодвух баляваннях і строяў “сферы абслугоўвання” — стыльных, з іголаккі. Вялізныя клубкі — сімвал хатняга цягла, які аказваюцца надта хісткімі ў якасці крэслаў: паспрабуй утрымацца. Сцэнаграфія ў выглядзе халодна-“парфумерных” кубаў-“акварыумаў”, унутры якіх лётаюць узнятыя вентылятараў шматкі — бы “начныя матылькі”, як называюць жанчын лёгкіх паводзін; трапяткія душэўныя парывы; мільганне часу і сімвал расфарбаванай мітусні; немагчымасць пакінуць “празрыстую”, але акрэсленую нябачнымі межамі прастору; звычка раскідацца грашыма; снежная за-

сэнсы. Ёта тое, чаго так часта бракуе нашай дырыжорскай школе: умения вывесці на першы план быццам бы “другасную” аркестравую лінію, якая раптам (і гэта самае галоўнае!) аказваецца носьбітам важнай думкі. Падкрэслію: проста ўзмацніць адзін з падгалоскаў — не праблема. А вось каб убачыць у ім новы сэнс — патрабуецца майстэрства. Таму на некаторых спектаклях здавалася, што аркестр падмянілі. Насамрэч, змяніўся толькі дырыжор.

Няблага было б задумацца і пра асаблівасці сцэнаграфіі, якія другі год запар дэманструюць нам гасцявыя тэатры. Пры ўсёй розніцы сваіх мастацкіх памкненняў, яны спачатку “будуюць” на сцэне гэтую “скрыню”, дзе толькі адзін бок незачынены — той, што глядзіць на публіку. Адпаведна, гук ідзе ў залу, не хаваючыся ў кішэнях сцэны, і спевакам не даводзіцца яго фарсіраваць, пераходзячы на

калі запрасіць трэба было абавязкова ўсіх. Кожная вечарына ад гэтага толькі выйграла б! Бо вытрымаць амаль чатыры гадзіны пераважна драматычных оперных сцэн змаглі не ўсе слухачы: яны пачалі патроху сыходзіць, нягледзячы на кошт білетаў у партэры, больш за мільён.

На форуме, як і летась, гучала заходнеўрапейская і руская класіка. “Чаму ж вы не паказваеце штосьці сваё?” — запытвалі некаторыя замежныя крытыкі. І самі давалі гэтаму тлумачэнне. Маўляў, у вас, пэўна, ёсць буйны Нацыянальны оперны фестываль, дзе беларуская музыка гучыць вельмі шырока. Але ўсё роўна: чаму б не ўключыць у праграму форуму хаця б некалькі беларускіх арыяў? Рабілі заўвагу і за мову: эмблема фестывалю, вядзенне гала-канцэрта — усё па-руску...

Кулуары і оперны... "sale"?

ФОРУМаванне: мы, яны і сцэнічнае дзіва

Другі Мінскі міжнародны Калядны оперны форум завершаны. Яго статыстыка — гэта тры нашы спектаклі з удзелам запрошаных выканаўцаў, адзін “гасцявы” і фінальны гала-канцэрт. 15 краін, сярод якіх ёсць нават далёкая Аўстралія. Безліч эпітэтаў з вуснаў арганізатараў, але... Ці спраўдзіліся чаканні?

Фестывальная праграма ўзяла і праблему падтрымкі рэпертуарных спектакляў. Ніхто не заклікае да замежнай практыкі, калі спектакль пасля бесперапыннага, літаральна штотдённага пракату хутка здымаецца з рэпертуару. Але наўрад ці можна лічыць перспектывым і наш цяперашні варыянт, калі, здараецца, прэм’ерная пастаноўка з’яўляецца ў афішы раз у некалькі месяцаў. Бо штосьці з напрацаванага міжволі страчваецца, асабліва калі рэ-

Дзмітрыя Капілава, які выступіў у гэтай партыі.

Працягнулася і яшчэ большае ўзбагачэнне відовішчнага складніка “Аіды”. А Алег Мельнік у партыі Рамфіса канчаткова расставіў пастановачныя акцэнтны: цяперашні спектакль Міхаіла Панджаві-дзэ — не пра каханне, а пра барацьбу за ўладу, дзе каханню няма месца. Госці спявалі добра. Але невыпадкава адна з запрошаных тэатрам маскоўскіх крытыкаў запытала: маўляў, навошта вам “чужая” Амнэрыс, калі ёсць свая — Аксана Волкава? Тое ж можна было сказаць і пра іншых: нашы лепшыя спевакі не толькі ні ў чым не саступалі запрошаным, але і пераўзыходзілі іх разуменнем рэжысёрскай задачы, псіхалагічным “апраўданнем” тых або іншых паводзін сваіх герояў.

Асабліва відавочна гэта стала на “Снягурцы”. Венера Гімадзіева — прадстаўніца Санкт-пецярбургскай школы і ўзыходзячая зорка Вялікага тэатра Расіі — была папраўдзе ідэальнай Снягуркай: голас, постаць, вобраз адпавядалі на ўсё сто. Але ўвесь час згадалася наша Таццяна Гаўрылава: спявае яна — не горш, але яе гераіня атрымліваецца не традыцыйнай загадкава-“казачнай” дзяўчынкай, а ўвасабленнем неардынарнай творчай асобы, якая існуе быццам дзесьці ў “паралельным вымярэнні”, у створаным самой сабой свеце. А з-за гэтага і ўся опера набывае дадатковы філасофскі сэнс замест простага “прыходу вясны”.

Увогуле, калі раней у гэтай оперы ўвага звярталася, найперш, на новае працыванне, дык з цягам часу больш відавочнай стала ўдала знойдзеная гармонія паміж новым і да колі традыцыйным. У той жа

калі за пультам стаяў Вячаслаў Воліч. І гэта невыпадкава: менавіта ён у свой час выступаў дырыжорам-пастаноўшчыкам спектакля. Дый нашы салісты ў гала-канцэрте выступілі — супер! Гонар браў за ўсіх без выключэння. І за наш цудоўны хор, асабліва ў параўнанні з маскоўскім калектывам тэатра Станіслаўскага і Неміровіча-Данчанкі.

Па-за вітрынай

Самае, бадай, цікавае на айчынных оперных форумах — гэта не толькі ўдзел сусветных зорак у нашых пастаноўках, але і прыезд тэатральных труп са сваімі спектаклямі. Летась гасцявых спектакляў было два, сёлета — адзін. Прычым зноў “Травіята”: гэтае суперпапулярнае опернае найменне і ў нашым рэпертуары мае ецца, і летась на такім жа форуме было — у пастаноўцы Латвійскай Нацыянальнай оперы і, як і сёлета, у суправаджэнні аркестра нашага тэатра. Здавалася б, што тут можна знайсці новага? Але сёлета спектакль Маскоўскага акадэмічнага музычнага тэатра імя Станіслаўскага і Неміровіча-Данчанкі быў азораны імёнамі дырыжора Фелікса Корабава, рэжысёра Аляксандра Тьтэля, мастака Уладзіміра Арэф’ева, салісты Хіёлы Герзамавай, таму здзіўіў не менш, чым магла б здзіўіць якая-небудзь сусветная прэм’ера. Бо аказаўся не пра няшчаснае каханне і нават зусім не пра шчы ды бляск замужнай эліты, а пра... адзіноту і прагу душэўнай утульнасці, недасягальную толькі праз знешні камфорт. Пра невырашальны канфлікт паміж “з’яўляцца” і “ўяўляцца”. Пра жыццё “на вітрыне” і без яе.

веш, якая асацыіруецца са святочным карнавалам і адначасова з канцом жыццёвага шляху... Пры такім шматсэнсавым мінімалізме ўся ўвага накіроўвалася на музыку. І не толькі на цудоўных салістаў і асабліва на Хіёлу, якая зрабіла Вялету наўмысна непрыгожай, але надзвычай харызматычнай, зусім іначэй праспяваюшы ўсе вердзіеўскія “хіты”. Спектакль цалкам разбурыў міф пра аркестр гэтай оперы як пра “вялікую гітару”: дырыжор знайшоў у ім сапраўдную тэмбравую драматургію. Знаёмыя мелодыі загучалі — непазнавальна!

Калі ж пасля спектакля я вырашыла пацікавіцца, што пісалі пра яго прэм’еру ў расійскай прэсе, дык знайшла хіба падрабязныя апісанні знешніх эфектаў: дызайн, стрыптыз, кашлянне хворай Вялеты. Вядома, усё са знакам “мінус”: хвосткая безапелляцыйнасць там даўно ўжо “норма жыцця”. У нас жа такое “размазанне па сценцы” звычайна адрасавана самім крытыкам, ледзь толькі яны замала, на думку нашых творцаў, іх ухваляць. Закон раўнавагі!

Без “круглага стала”, ды з вострымі вугламі

Сёлета форум, дарэчы, абышоўся без “круглага стала” і хаця б якога падсумавання сваіх здабыткаў. А іх было шмат. Дык чаму ж навуцкі нас гэты фестывальны вопыт?

Яшчэ больш, чым летась, ён вымусіў разважаць пра ролю дырыжора не проста як “кіроўцы”, які адказвае за хуткасць і зладжанасць руху, а менавіта як пастаноўшчыка, які шукае хвалюны ў партытуры

крык. Чаму б і нам не пераняць такі прыём? Ён значна палепшае акустыку.

Што ж да прыёму гасцей, дык іх фестывальны графік мог бы быць і больш насычаным. Добра, што форум спалучаецца са своеасаблівым “злётам” дырэктараў тэатраў: на ім замацоўваюцца творчыя сувязі, заключаюцца новыя дамовы. Але гэтак жа плённа можна супрацоўнічаць і з непасрэднымі ўдзельнікамі форуму. Сёлета, да прыкладу, у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі адбылася творчая сустрэча з украінскім доктарам мастацтвазнаўства, прафесарам Марынай Чаркашынай-Губарэнка. Яна прэзентавала кампакт-дыскі, кнігі з твораў свайго мужа, кампазітара Васіля Губарэнка, і дачкі Ірыны — кампазітара, паэта і музычнага крытыка. А можна было б яшчэ і расійскіх гасцей паслухаць! Няхай бы яны раскавалі пра іншыя фестывалі, на якіх ім давалася пабываць, паказалі б фрагменты невядомых нам спектакляў, засяродзілі б увагу на сучасных музычна-тэатральных тэндэнцыях. Дый некаторыя салісты маглі б правесці майстар-класы. Трэба выкарыстоўваць усе магчыма дачуленні да сусветнага развіцця оперы!

Але плённым можа быць не толькі яшчэ большы размах, але і, наадварот, “мінімалізм”, прынцыпы “эканоміі”. Гала-канцэрт не ўтрымліваў, як летась, “выпадковых” салістаў. Але можна было б абысціся і меншай іх колькасцю. Ці, наадварот, правесці два гала-канцэрты,

жысёр не “тамтэйшы”, а хаця б з суседняга тэатра.

Форум — завершаны, а творчая трупа бурліць далейшымі праектамі. Хутка — “Вялікі навагодні бал у Вялікім тэатры”, які стаў ужо традыцыйным. Потым — чарада прэм’ер, фестываль у Насвіжы. Дый новы сезон, як пранесліся чуткі, збіраюцца адкрываць прэм’ерай другой рэдакцыі оперы Дзмітрыя Смольскага “Сіва легенда” паводле Уладзіміра Караткевіча. А там і да Трэцяга Каляднага — рукою падаць. Можна не сумнявацца, што ён будзе яшчэ больш цікавы ды адметны за цяперашні. Але — няўжо зноў без усялякіх “круглых сталоў”, толькі на ўзроўні кулуарных абмеркаванняў? Узгадаўшы сёлетаўны “Панараму”, можна падумаць, што на міжнародных тэатральных фестывалях у нашай краіне гэта становіцца традыцыяй — зусім не лепшай. Бо любое публічнае абмеркаванне дае цудоўную магчымасць прыцягнуць грамадскую ўвагу, куды больш зацікаўленую, чым калі пра тэатр і яго форум згадваюць у зводцы навін.

Дарэчы, само слова “форум” азначае “плошча для масавых зносін”, а не проста “пляцоўка для дэманстрацыі дасягненняў”.

У канферэнц-зале Нацыянальнага мастацкага музея працуе персанальная выстаўка Віктара Альшэўскага “Белая пляма ў цэнтры Еўропы”. Гэта праект, які складаюць дзевяць карцін, прысвечаных архітэктурным сімвалам Мінска. Усе работы цыкла былі напісаны Альшэўскім у апошнія два гады, і, напэўна, менавіта ў гэтай экспазіцыі ў канцэнтраваным выглядзе прадстаўлены манера жывапісца, актуальная для яго пэндзля менавіта сёння.

Мінск у часы... Рэнесанса

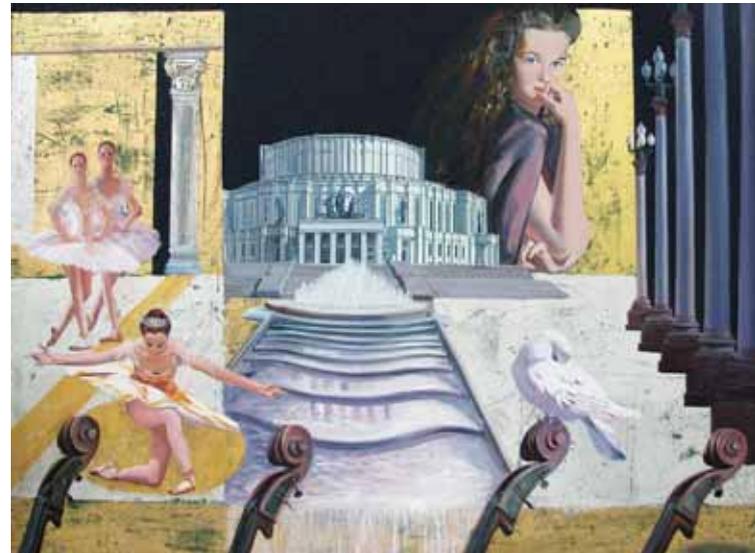
Прыватны партрэт на месцы “белай плямы”

У работах Альшэўскага такі знаёмы горад падаецца ў нечаканым ракурсе. Ён уводзіцца ў міфічны кантэкст, і адносна новыя будынк пачынаюць выглядаць, нібы высокія ўзоры італьянскага Рэнесанса. Стадыён “Дынама” ператвараецца ў антычны амфітэатр. Праз “вежы-блізняты” ля вакзала ў горад уезджае рымскі воін-пераможца на белым кані. Палац спорту становіцца месцам для рыцарскага турніру. Будынак архітэктурнага факультэта БНТУ супастаўляецца са старажытным парусным галеонам, голуб міру садзіцца на прыступкі абеліска на плошчы Перамогі, Акадэмія навук нагадвае майстэрню Леанарда да Вінчы...

У творах майстра арнаментальныя рэльефы вельмі арганічна спалучаюцца са строгай геаметрыяй будынкаў, расліннай геральдыкай барэльефаў. Тут усё вельмі лаканічна, чыста, шмат прасторы і паветра, з якога, нібыта, і паўстаюць будынк сталіцы. Людзі і птушкі на палотнах Аль-

В.Альшэўскі. “Карабель”.

В.Альшэўскі. “Вялікі тэатр”.

Высокі “Чалавек” з Беларусі

Канстанцін Селіханаву.

— Так, год быў плённы, — пагаджаецца Канстанцін. — Але ж я лічу, што галоўнае адбываецца не звонку, — унутраная праца вызначае мастака. Тым не менш, конкурсы звычайна жа дадаюць некалькі прыемных дзён у жыцці.

— Так адбылося і ў выпадку з Убэ Біенале?

— Тут да гэтых некалькіх дзён далучыліся яшчэ і некалькі месяцаў клопату.

— Чым увогуле прывабіў цябе ўдзел у гэтым форуме?

— Спецыфіка Убэ Біенале ў тым, што яго фіналісты атрымліваюць матэрыяльную магчымасць для ажыццяўлення свайго праекта. Напачатку дасылалі мадэль будучай работы ў маштабе 1:10, і калі цябе выбіраюць, пералічваюцца грошы. Бюджэт аднолькавы для ўсіх фіналістаў, і ты павінен сам вырашыць, як у яго “ўпісацца”. Шчыра кажучы, мне не зусім удалося гэта зрабіць.

— Ці лёгка прабіцца ў фіналісты?

— Убэ Біенале — гэта такі форум, якога цікаваць новыя ідэі, формы, а зусім не рэгаліі ці вядомасць пэўнага творцы. Усе заўкі падаюцца ананімныя — пад нумарамі. Кожны можа зрабіць спробу, паспытаць удачу: гэта адзін з самых адкрытых конкурсаў скульптараў у свеце. І ў той жа час, увайсці ў фінал вельмі і вельмі складана. Працуе аўтарытэтная журы, якое складаецца са значных асоб у прастору сучаснага мастацтва Японіі. Я чуў ад сваіх калег:

Два скульптурныя акцэнтыв ад Канстанціна Селіханова

2011-ы для скульптара Канстанціна СЕЛІХАНАВА выдаўся плённы: яго curriculum vitae пацяжэла як мінімум на два важкія радкі. Сумесная праца з Алегам Варвашэнем — помнік Уладзіміру Караткевічу — перамагла ў рэспубліканскім конкурсе і была ўстаноўлена ў Кіеве ў рамках культурнага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Украінай. Падзя, безумоўна, — гістарычнага маштабу. І тут жа побач — іншы гарызонт: 24-ы Убэ Біенале ў Японіі і III месца ў аўтара скульптуры “Чалавек”, якім з’яўляецца таксама Канстанцін Селіханаву. Упершыню наша мастацтва было прадстаўлена на найстарэйшым біенале скульптуры ў Японіі.

трапіць у фінал амаль немагчыма, маўляў, не варта нават і спрабаваць. Але я рызыкнуў — і з 380 удзельнікаў быў выбраны ў лік 20 фіналістаў. Ні ЗША, ні Расіі, ні Польшчы, ні Літвы там не выявілася. А Беларусь — была. Увогуле, толькі пяць чалавек з тых дваццаці былі, так бы мовіць, неяпонцамі.

Але потым пачаліся рэчы зусім “не вясёлага” кшталту. Калі я падаваў заяўку, то не вельмі верыў, што праіду, таму пазначыў вышыню скульптуры: шэсць метраў. Калі ж мяне выбралі, давялося ўжо прадметна думаць, як рабіць гэтую працу. Высветлілася, што агульныя габарыты скульптуры — вышыня, глыбіня і шырыня — павінны быць не большыя за дзевяць метраў. А ў мяне ў выніку атрымалася больш, і я мусіў “абрэзаць” твор. Таксама пэўнага памеру павінен быць быць і кантэйнер, у якім атрымалася больш, і я мусіў “абрэзаць” твор. Таксама пэўнага памеру павінен быць быць і кантэйнер, у якім атрымалася больш, і я мусіў “абрэзаць” твор. Таксама пэўнага памеру павінен быць быць і кантэйнер, у якім атрымалася больш, і я мусіў “абрэзаць” твор.

— Бачу, прыйшлося несалодка...

— Ды яшчэ пад час пагрузкі зламалі нагу фігуры. Прыварваў яе ўжо на месцы — у Японіі. Клопатаў было мноства. Прынамсі, і тых сродкаў, якія пералічыў Біенале, аказалася недастаткова... Гэты цэлы стос праблем прымусіў мяне прыйсці да высновы, што трэба быць больш уважлівым і ў тэхнічных момантах. Але, у рэшце рэшт, калі ўстаноўка скульптуры была завершана, твор

К.Селіханаву. “Чалавек”.

выглядаў сапраўды пераканаўча, нічога не магу сказаць. Усе пакуты мелі сэнс.

— Ці праўда, што твая скульптура была прыдуманая колькі гадоў таму?

— Так: напрыканцы 90-х.

— Чаму менавіта яе было вырашана прадставіць у Японіі?

— Усё ўпіраецца менавіта ў канцэпцыю Убэ Біенале. Хачу прыгадаць, што гэта адзін з найстарэйшых форумаў скульптуры. Ён быў заснаваны пасля Другой сусветнай вайны ў невялічкім гарадку на 200 тысяч жыхароў — Убэ, які быў зруйнаваны амаль цалкам. Каб аднавіць яго, улады і прыдумалі падобны конкурс. Асабліва Біенале не толькі ў тым, што гэта форум скульптуры пад адкрытым небам, які адбываецца ў пэўны тэрмін — раз на два гады, — але і ў тым, што яго творы інтэгруюцца ў гарадскую прастору. Першае і другое месцы конкурсу, згодна з яго ўмовамі, застаюцца ва Убэ, — і ў выніку ўжо за гэтыя гады горад і яго Музей скульптуры пад адкрытым небам назбіраў багатую і адметную калекцыю скульптурных твораў. З аднаго боку, яна цешыць вока жыхароў горада, з іншага — прываблівае турыстаў. Я меркаваў, што для ўдзелу ў конкурсе мушу выбраць твор, які, папершае, годна ўпішацца ў наваколнае асяроддзе, а па-другое — прападуе пэўныя глабальныя ідэі, таму мой выбар і прыпаў на “Чалавека”. Хоць скульптура і была створана раней, яна цалкам адпавядала належнай канцэпцыі.

— У чым жа ідэя “Чалавека”?

— Гэта канфлікт паміж тэхналагічнай цывілізацыяй, урбанізацыяй, і чалавецтвам, чалавекам. Апошні, пры ўсіх сваіх недасканаласцях — ранімаасці, празрыстасці, воласці, неадпаведнасці памераў цела і інтэлекту (нездарма скульптура мае форму каркаса), — усё ж здольны супрацьстаяць выклікам цывілізацыі і прыроды. “Чалавек”, у той жа час, — гэта і, у тым ліку, прыродная форма: вецер, дрэвы, трава — ён цалкам упісваецца ў наваколле. Магчыма, усе гэтыя складнікі і паўплывалі на тое, што работа ў выніку заняла трэцяе месца.

— Твая скульптура адрозніваецца ад твораў іншых фіналістаў?

— Мусіць, так. Яны былі вертыкальнай, вялікай, а большасць скульптур, прадстаўленых на Біенале, мелі, так бы мовіць, гарызантальныя формы. Натуральна, што я бачыў толькі вяршыню айсберга, але калі казаць пра японскую скульптуру на прыкладзе Біенале (нагадаю, што 15 з тых 20-ці фінальных работ належалі японскім майстрам), то гэта адчуванне гарызанталі, сімвал устойлівасці традыцый гэтага народа. У цэлым жа, скульптура не імкнулася з сябе штосьці ўяўляць. Біенале з’яўляўся не проста выстаўкай добрых работ, а — спробай улавіць настрой грамадства, свету, калі пажадаецца. І вельмі цікава японскім скульптарамі інтэрпрэтуецца рэальнасць: прысутнічалі і цалкам абстрактныя, і цалкам канкрэтныя творы. Да прыкладу, была такая скульптура, унутры якой стаяў электрухавік, — яна рухалася. Віртуозна праца з каменем: яны робяць з ім неверагодна цікавыя рэчы! І, у той жа час, прысутнічаюць самыя разнастайныя матэрыялы: нержавеючая сталь, шклапластык... Другое месца, да прыкладу, атрымаў твор японскага майстра Такэхіко Накаідэ “Начны экспрэс”, які ўяўляў з сябе зроблены цалкам з дрэва аўтобус у маштабе 1:2. На мяне гэтая скульптура аказала вельмі моцнае ўражанне: аўтобус падсвечваўся знутры, у ім сядзеў адзінокі пасажыр, — гэта быў такі рух у прастору без арыентацыі. Літаральна магічнае ўздзеянне... Усё гэта, вядома, не падобна да нашага свету. Іх скульптура мае схільнасць да аналізу, абгульнення і пастаноўкі пытанняў, — мы ж звычайна ілюструем. А гэтым мова манументальнага мастацтва не вычэрпваецца.

— Тым не менш, твой твор прызналі ў гэтым свеце?

— Так, хоць Беларусь для японскіх мастакоў да сённяшняга часу з’яўляецца невядомай краінай. І тым больш прыемна, калі высвятляецца, што наша мастацтва актуальнае і ў гэтым культурным асяроддзі. Зразумела, што вопыт Убэ мы можам толькі пераняць: павучыцца і таму, як рабіць культурны брэнд горада, і таму, як пад час стварэння скульптуры аддаваць перавагу эстэтыцы і філасофіі, а не бяздумнаму вырабу.

Гутарыла Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

В.Кубараў. Эскіз дэкарацый да кінафільма "Альпійская балада".

Суседства па-за кадрам

Ад "Альпійскай балады" — да жывапісных балад

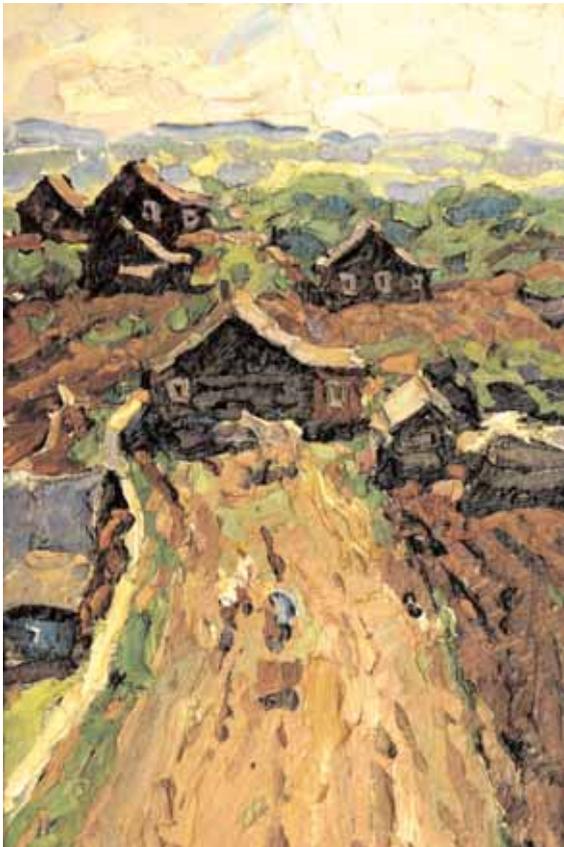
Вячаславу Кубараву, выдатнаму мастаку кіно і цудоўнаму жывапісцу, заслужанаму дзеячу мастацтваў Беларусі, летам 2011-га споўнілася б 80 гадоў. Выхадзец з расійскай глыбінкі (нарадзіўся ў вёсцы Качава Яранскага раёна Кіраўскай вобласці), В.Кубараў скончыў Горкаўскае мастацкае вучылішча (1957 г.), завяршыў мастацкую адукацыю ў Маскве — ва Усесаюзным дзяржаўным інстытуце кінематаграфіі ў Ф.Багародскага, і, прыехаўшы ў Мінск, за 30 гадоў плённай працы праз свае творы стаў неад'емнай часткай гісторыі мастацтва Беларусі.

Як бліскучы мастак-пастаноўчык Вячаслаў Кубараў стаў шырока вядомы ў свеце кіно пасля поспеху фільмаў "Альпійская балада", "Масква — Генуя". А потым былі "Паланэз Агінскага", "Дзяржаўная мяжа", "Круглянскі мост", "Пайсці і не вярнуцца", "Чорны бусел"...

Паралельна з працай у кіно ён удасканальваў майстэрства жывапісца-станкавіста. Яго жывапісная спадчына прадстаўлена сюжэтна-тэматычнымі карцінамі, пейзажамі і вялікай колькасцю найпрыгажэйшых эцюдаў, якія ён пісаў заўсёды і паўсюль, у любую вольную хвіліну. Цудоўныя каларыстычныя якасці спалучаюцца ў жывапісных творах з асаблівай кампазіцыйнай вастрынёй, адточанай штодзённай работай па кампануючы кадры ў кіно.

У сувязі з працай у манументальных карцінах, Кубараў жывапісец, на жаль, мімаволі аказаўся ў ценю Кубарава-пастаноўчыка. Выстаўка ў Гарадскай мастацкай галерэі твораў Л.Шчамялёва, якая адкрылася 19 снежня, дэманструе арганічную непарыўнасць абодвух бакоў яго творчай асобы. У экспазіцыйным суседстве жывапісу і эскізаў да кінафільмаў становіцца відавочнай арганічная паўната таленту Вячаслава Георгіевіча, яго мастацкая культура і прыналежнасць да традыцыі.

Выстаўка адбылася дзякуючы арганізацыйнай ініцыятыве мінскага калекцыянера Юрыя Бокача, у супрацоўніцтве з

В.Кубараў. "Вясковы пейзаж".

Таварыствам збіральнікаў беларускага мастацтва, якое сфарміравалася вакол праекта Галерэі Шчамялёва "Прыватная калекцыя": творы В.Кубарава для экспазіцыі прадставілі Ігар Бархаткоў, Іна і Аляксандр Радаевы. Работы, што захоўваюцца ў сям'і мастака, прадставілі яго ўдава Настася Кубарава і дачка Вольга.

Таццяна БЕМБЕЛЬ, дырэктар Гарадскай мастацкай галерэі твораў Л.Шчамялёва

Пейзаж часу: першая палова XX-га

У выдавецтве "Беларуская навука" выйшла кніга-даследаванне Марыі Грамыка — "Беларускі пейзажны жывапіс першай паловы XX стагоддзя". У манаграфіі адсочваецца эвалюцыя жанру ў час вялікіх зменаў у беларускім грамадстве.

Пейзаж — бадай, самы папулярны ў дадзены момант жанр жывапісу ў нашай краіне. Але мастацкі вобраз прыроды, магчымасць перадачы тых эмоцый, што ўзнікаюць у чалавека, які назірае за такім зменлівым і адначасова пастаянным навакольным асяроддзем, цікавілі мастакоў заўжды. Ды менавіта перыяд 1-й паловы XX стагоддзя аказаў найбольшы ўплыў на сучасны стан пейзажнага жывапісу. І даследаванне Марыі Грамыка адлюстроўвае гэтыя змены: тут і мадыфікацыя жанравых рамак, і з'яўленне паўназначных індустрыяльнага і фантастычнага пейзажаў, актыўныя пошукі формы першых трох дзесяцігоддзяў мінулага стагоддзя, канчатковае ўсталяванне сацыялізму.

Добра акрэслена і спецыфіка ролі пейзажа ў беларускім выяўленчым мастацтве. Пададзены вехі біяграфіі асноўных майстроў жанру таго часу, такіх, як Вітольд Бяльніцкі-Біруля, Язэп Драздовіч, Іван Ахрэмчык, Пётра Сергіевіч, Міхась Сеўрук, Віталь Цвірка ды іншых.

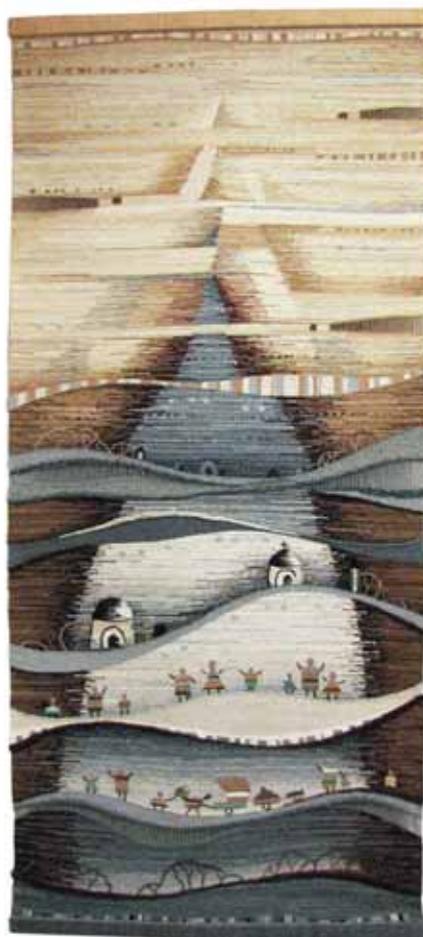
Пры напісанні кнігі выкарыстоўваліся біяграфіі мастакоў, рэцэнзіі ды іншыя публікацыі ў тагачаснай прэсе, каталогі выставак.

Ф.А.

Фокусы ў фокусе зімовых мар

Чатыры ў адным: праект з выніковасцю

У мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" распачала сваю працу выстаўка твораў студэнтаў кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў "Зімовыя мары".

І.Дубяга. "Міраклі".

У амаль бясснежныя дні сёлетняга снежня прадстаўлены на выстаўцы работы ствараюць сапраўды зімовы настрой, нібыта наведвальнік апынуўся ў нейкай чароўнай вясковай хатцы акурат у ноч перад Раждствам.

У творах, у асноўным, выкарыстоўваюцца традыцыйныя для айчыннага ДПМ матэрыялы і тэхнікі: гліна, валенне з воўны, выцінанка, ткацтва, габелен. Але, нягледзячы на пэўную традыцыйнасць, відавочна, што аўтары жывуць у XXI стагоддзі: то тут, то там адчуваюцца сучасныя тэндэнцыі — да прыкладу, ліхтары з амаль супрэматычным узорам, увядзенне афрыканскіх арнаментальных і нетрадыцыйных колераў. І якраз у спалучэнні такіх розных элементаў і нараджаецца адчуванне адпаведнасці нашаму эклектычнаму, мітусліваму стагоддзю.

Чырвонай ніткай праз выстаўку праходзіць тэма народных паданняў і міфаў: тут жывуць балотнікі і вадзянікі, чароўныя істоты граюць на жалейцы, загаворваючы стыхі прыроды. Бачна,

роднага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Праект "13" Дзяніса Барсукова прадстаўляе менавіта жывапісныя творы аўтара за апошнія сем гадоў. Атрымалася амаль па дзве работы за кожны з іх, што спрыяў станаўленню асобы мастака.

Ксенія Дзягілева-Бяляева на выстаўцы "Сустрэча" прадставіла партрэты, нацюрморты, пейзажы, тэматычныя карціны, напісаныя ў розныя гады. Работы з'яўляюцца адлюстраваннем сустрэч, якія прайшлі знешне незаўважна і ціха, але засталіся ў душы назаўсёды: гэта сустрэчы з сябрамі, а таксама са сваімі дзецьмі, якіх у Ксеніі шасцёра.

Сумесная выстаўка Людмілы Дамнянковай і Наталлі Аждзер "Дзень за днём" выклікана да жыцця незвычайнымі магчымасцямі тэхнікі валення. У галерэі экспануюцца арыгінальныя тэкстыльныя аб'екты. Фокус прадстаўленай тэмы скіраваны на тактыльную перадачу адчування цыклічнасці і замкнёнасці, пераемнасці ў свеце, што падкрэсліваецца аўтарамі як антытэза сучаснаму жыццёваму рытму.

Фёдар АЛЬХОЎСКИ

В.Канпелька. "Балотнік".

што аўтары выстаўкі сапраўды заглыбляліся ў жыццёвы лад, сімваліку як роднага краю, так і экзатычных — паўночных і паўднёвых — краін. Светапогляд шматлікіх пакаленняў беларусаў праяўляецца тут, уваходзіць у кантакт з нашым, каб распавесці вечныя ісціны пра сваю зямлю і павагу да яе.

Таксама ў мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" працуе яшчэ адзін выставачны праект — "3 > 1. Частка 3". Гэтым разам у ім — выстаўкі трох выкладчыкаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, што працуюць там на кафедры на-

Н.Дзяруга. "Ветрыкі".

Тэатральна-фестывальны год краіны, надзвычай насычаны сёлетняй восенню, завяршыў на мінулым тыдні ІV Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча, які з 14 па 18 снежня прайшоў у Бабруйску. Цягам пяці дзён айчынныя калектывы прадстаўлялі панараму пастановак паводле сучасных і класічных беларускіх п'ес, чым у чарговы раз актывізавалі амаль што "спрадвечнае" пытанне аб актуальным стане айчыннай драматургіі.

Адной з адметнасцей сёлетняга фестывалю сталася тое, што ён не пайшоў шляхам тэатральнага "месяцнерства", запрашаючы да ўдзелу адно толькі вядучыя калектывы краіны з тытулаванымі і прызнанымі пастаноўкамі. Наадварот, у Бабруйск з'ехаліся пастаноўкі з самых розных тэатраў краіны, у тым ліку з тых, якія на буйных айчынных фестывалях — не вельмі частыя госці (Мінскі абласны драматычны тэатр з Маладзечна, Палескі драматычны тэатр з Пінска, Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр і г. д.). І апошні факт даў багатую глебу, каб асэнсаваць не "вяршкі" таго, што мы называем сёння сучаснымі пастаноўкамі паводле беларускай драматургіі, а ўбачыць зрээ тэатральных інтарэсаў і, адпаведна, сцэнічнага прадукту, які сёння характэрны для, так бы мовіць, будзённага працэсу работы з айчынным літаратурным матэрыялам. Згодна з афіцыйнымі лічбамі, агульным пад час адкрыцця фестывалю міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам, сёння кожная трэцяя пастаноўка айчынных тэатраў грунтуецца менавіта на нацыянальным драматургічным матэрыяле. Чаму ж, нягледзячы на гэтыя статыстычныя даныя, "саладзей" ад сучаснай тэатральнай "халвы" ўсё яшчэ не становіцца? Адказ на гэтае пытанне і здольны даць не разгляд найвышэйшых дасягненняў сталічных калектываў, а толькі сістэмны аналіз усяго тэатральнага "серадняка".

пазіцый гэтыя пастаноўкі займаюць, без перабольшвання, супрацьлеглыя палюсы тэатральнай палітры.

Нават нягледзячы на жорсткі рэжысёрскі каркас, зададзены пастаноўшчыкам Віталём Баркоўскім як "эцюдны", спектакль смаленскага тэатра ўсё ж можна назваць сучасным — найперш паводле тых перажыванняў, сітуацый і "жыццёвых паясынаў", у якіх існуюць героі спектакля. І гэта відавочная заслуга драматургіі Алены Паповай, што аналізуе звыклых для сённяшняга часу схем узаемаадносін у сям'і, паміж мужчынамі і жанчынамі, але не захапляецца імі "самімі ў сабе", а выяўляе тых надчасавых перажыванні і душэўных памкненняў, якія ўзнікаюць у душах персанажаў і агляюць іх цалкавітую "нямоднасць", негатунасць эмацыйнага свету людзей змяняцца гэтак жа хутка, як сацыяльная мода. Канфлікт паміж сённяшнімі схемамі міжчала-

ўзрост самога драматурга, відавочна патрабуе дакладнага вызначэння з тэрмінамі. Сучасная, новая, актуальная (азначэнне выбіраецца на ўласны густ) п'еса — гэта такая п'еса, якая прапануе новы, якасны і сутнасны іншы спосаб тэатральнага асваення рэчаіснасці. Не форму, здзіўляючую сваёй радыкальнасцю і нечаканасцю, і не тэму, што мусіць уразіць гледача нешарагоवासцю, а менавіта — спосаб. І гэта цалкам тлумачыць нам, чаму ў роўнай ступені складана лічыць сучаснымі п'есы Аляксея Дударова, Георгія Марчука альбо Андрэя Курэйчыка і, як правіла, пастаноўкі паводле іх: незалежна ад тэматых і жанравых інтарэсаў, кожны з гэтых аўтараў па меры ўласнага таленту ўсяго толькі працягвае манеру "ўзаемаадносін" з рэальнасцю, якая замацавалася і нават зацэментавалася яшчэ ў мінулым стагоддзі. Адмысловы спосаб выкладання гісторыі, тэат-

За кошт чаго працуе механізм?, або Несалодкая "халва"

Задачы для сучаснага драматурга: нарасціць мышачную масу і разабраць тэлефон Хатабыча

"серадняка"

У пошуках тэмы

Літаральна напярэдадні ад'езду на фестываль атрымала па Інтэрнэце ліст ад рэжысёра аднаго з абласных тэатраў, які пытаўся, ці не траплялася мне апошнім часам цікавая п'еса каго-небудзь з нашых сучасных драматургаў: "Беларуская пра беларусаў, а не калька з рускай, не пародыя на польскую, і не недарэчнасць "а-ля нямецкая". Так сталася, што менавіта гэтая задача незаўважна "запраграмавала" маё ўспрыняцце ўсіх спектакляў, прадстаўленых у конкурснай афішы. Аказалася цікавым прааналізаваць, пра што ж сучасны драматургі вуснамі тэатраў намагаюцца размаўляць з гледачамі.

Тэматычна аніякіх загадак і неспадзяванак фестывальныя спектаклі не выявілі. Прынамсі, дыяпазон іх быў даволі звыклі. Значны блок — спектаклі, што вяртаюць нас у мінулае, часцей — прыдуманна-міфічнае, нават калі і маюцца рэальныя прататыпы герояў. У гэтай кампаніі — "Магічнае люстра пана Твардоўскага" С.Кавалёва Гродзенскага абласнога тэатра лялек, "Не пакідай мяне..." А.Дударова Гомельскага абласнога драматычнага тэатра, "Страцім-лебедзь" Ю.Сохара Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча, "Свінтус грандыёзус, або Хто смеяцца апошнім" Кандрата Крапівы Мінскага абласнога драматычнага тэатра, "Пры-

вітанне, Альберт!" Ю.Сохара Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, "Кавалер Руж" А.Курэйчыка Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра і "Сёстры Псіхеі" С.Кавалёва Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі. Сем з дзесяці пастановак! Тры з гэтых спектакляў — гродзенскі, віцебскі і бабруйскі — апелявалі да рэальных гістарычных асоб: Барбары Радзівіл з Жыгімонтам, Максіма Багдановіча ды Альберта Эйнштэйна, ствараючы для сваіх персанажаў "жывы" шлейф іх успрыняцця, спрабуючы патлумачыць нам, гледачам, нешарагоवासць іх не толькі з пазіцый агульнай палітычнай, навуковай альбо мастацкай гісторыі, але і з пункта гледжання на іх як на звычайных людзей са сваімі перажываннямі і жарсцямі, жаданнямі і пакутамі, радасцямі і расчараваннямі. Яшчэ дзве пастаноўкі — магілёўская і мінская — звярнуліся да "перапеваў" ужо існуючых сюжэтаў: твора Гофманстала ды старажытнагрэчаскага міфа адпаведна. Сваёй задачай драматургі, а разам з імі — і тэатры, паставілі асучасніванне старых гісторыяў ды погляд на іх з пазіцый сённяшніх каштоўнасцей і праблем. І ў гэтым плане жанравая гульня ў тэатральную гульню, якую прадэманстравалі "Кавалер руж" у пастаноўцы Валянціны Ераньковай, і зонгавая актуалізацыя, за кошт чаго абстрааецца канфлікт у спектаклі "Сёстры Псіхеі" рэжысёра

Сяргея Кавальчыка, ідуць адным шляхам. Я ўжо не кажу пра пастаноўку маладзечанцаў "Свінтус грандыёзус" паводле знакамітай п'есы Кандрата Крапівы, якая, нягледзячы на прыналежнасць самога класіка да мінулага стагоддзя, усё ж не так сацыяльна і тэматычна аддаленая ад нашых дзён. Аднак і тут рэжысёр Уладзімір Савіцкі наўмысна "старыць" драматычны матэрыял, змяшчаючы сцэнічнае дзеянне ў прастору... палеаналагічнага музея, так што самі персанажы з'яўляюцца ажылымі экспанатамі.

З гэтай "гістарычнай" кагорты выбіваецца спектакль "Некамедыя" У.Рудава Гомельскага гарадскога маладзёжнага тэатра, пастаўлены Юрыем Вутам. Аднак і тут вядомая драматычная першакрыніца, якая апелюе спрадвечнымі персанажамі — тыпамі традыцыйнай народнай культуры, нават за кошт інтэнсіўнага гукарада, збудаванага з мноства адсылак, да ўзораў сучаснай эстраднай маскультуры, не ператвараецца ў размову пра чалавека сучаснага.

Бадай, толькі дзве з фестывальных пастановак свядома звяртаюцца да спробы зразумець псіхалогію нашых сучаснікаў: гэта "Кветкі правінцыі" Г.Марчука Палескага драматычнага тэатра з Пінска і "Эцюды каханья" А.Паповай Смаленскага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя А.Грыбаедава. Тым больш цікавая гэтая дуэль, што з мастацкіх

вечых узаемаадносін і эмацыйнымі патрэбамі кожнага паасобку — вось тое поле дзейнасці, якое сталася ў новым тысячагоддзі надзвычай актуальным і якое, няхай сабе эцюдна, апрацоўвае Віталь Баркоўскі.

На гэтым фоне спектакль "Кветкі правінцыі" калектыву з Пінска выглядае як наіўная спроба пераканаць нас у рэальнасці прыдуманай аўтарам Георгіем Марчуком ідэалістычна-пастаральнай карціны беларускага мястэчка пачатку 1990-х. Здаецца, што аўтар прапануе нам чарговую частку свайго драматычнага "серыяла", натхняемага знакамітым савецкім фільмам "Каханне і галубы". Рэжысёр Вітаўтас Грыгалюнас яшчэ больш відавочна ўзмацняе ўсю меладраматычна-серыяльную структуру п'есы, з-за чаго спектакль ператвараецца ў паслядоўнасць фантазіяна-пастаральных сцэн, прысвечаных абстрактна-маралістычным пытанням. Так што адзінае, за чым насамрэч хочацца сачыць у гэтым спектаклі, — гэта ігра пінскіх акцёраў, якія, нягледзячы на жорстка зададзены "курс пазнавальнасці сваіх герояў", знаходзяць магчымасці рабіць гэта шчыра, не тапорна, з відавочнай асалодай ад партнёрскіх узаемаадносін на сцэне.

Дзе хаваецца сучаснасць?

Даўніншая дыскусія адносна таго, якую ж п'есу можна прылічыць да сучаснай і ці ўплывае на гэта біялагічны

ральнае маляванне "распісных карцін", пры якіх асноўнай функцыяй рэжысёра апрыёры вызначаецца гэтае самае расквечванне-расфарбоўванне аўтарскага тэксту. Безумоўна, такая драматургія, якую адны называюць старамоднай, а другія — традыцыйнай, заўсёды будзе мець свой сегмент тэатральнай аўдыторыі, збіраючы залы і шчырых прыхільнікаў менавіта такога, "распаведнага" тэатра. Аднак праблема паўстае тады, калі, акрамя яе, нічога іншага глядач не атрымае. І гэта ўжо не столькі "бяды" драматургаў, колькі — "віна" рэжысёраў, якія не трацяць сілы на пошукі і адкрыццё новых імён, а ідуць старым, дзесяцігоддзямі прапрапанаваным, шляхам. І разлічваюць, што даўно знаёмы "прадукт" цалкам здольны задаволіць усе эстэтычныя патрэбы сучаснага гледача. Маўляў, узяць тое, што ляжыць на паверхні, нашмат прасцей і бяспечней, чым ісці на эксперымент і, адпаведна, рызыкаваць.

А што ж супраць гэтага могуць прапанаваць нам навамодныя аўтары, якія называюць сябе сучаснымі драматургамі? Што яны пакладуць на шалю вагаў, супрацьлеглую традыцыям старога псіхалагічнага тэатра? Не зважаючы на такі скептыцызм, дыялектычны закон пераходу колькасці ў якасць не перастае працаваць, і, хоць, у параўнанні з Расіяй, больш марудна, на беларускай драматычнай прасторы таксама з'яўляюцца

маладыя аўтары, якім ёсць што прапанаваць сучаснаму тэатру — таму, што гатовы разам з імі шукаць гэтыя самыя актуальныя спосабы асэнсавання навакольнага свету і сябе ў ім. І хаця ніводзін з рэпертуарных тэатраў у нашай краіне не змог пакуль пахваліцца пастаноўкай падобнага твора (прычын — цэлы стос, але ж гэта тэма асобнага артыкула), прыемна адзначыць, што ў рамках чытак, арганізаваных пад час фестывалю, нагода для такой размовы надарылася. І зусім не тэарэтычная.

Імя Дзмітрыя Багаслаўскага з'явілася ў прасторы сучаснага тэатра не сёння. Выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў па спецыяльнасці "Рэжысура тэатра і кіно", акцёр Дзяржаўнага маладзёжнага тэатра Беларусі паводле месца працы, ён распачаў свае драматургічныя спробы яшчэ ў сценах ВНУ. Шмат прымаў удзел у лабараторных паказах. І, не зважаючы на крытычныя заўвагі аб наўнасці і няўцямнасці

бы зацэментаваныя злепкі, і зусім не развіваюцца. Ды "А калі заўтра няма?" Дзмітрыя Багаслаўскага прадэманстравала, наколькі па-іншаму будзеца сама сцэнічная гісторыя і наша ўспрыняцце яе, калі драматург разумее і рэалізуе гэтую важную акалічнасць, праводзячы свайго героя праз шэраг сітуацыйных думак-разважанняў, і фарміруе яго характар. Гэта дае нам поўнае права вывесці гэты твор Багаслаўскага з шэрагаў "тэкстаў" і па праве назваць драматургіяй — новай, цікавай, якаснай.

Тэлефон Хатабыча...

Той, хто сёння паскардзіцца на адсутнасць ахвотных пісаць тэксты па ролях і называць сябе драматургамі, будзе апошнім песімістам. Нават нягледзячы на тое, што драматургія ў нашай краіне не з'яўляецца прафесіяй, а ўсяго толькі відам занятку, шэрагі тых, хто спрабуе апрацоўваць гэтую дзялянку, не радзе-

зроблены з каштоўнага мармуру, знешне абсалютна ідэнтычны ўбачанаму, ён пры гэтым не працаваў, бо, пераймаючы форму, Хатабыч нават не пацікавіўся, што ж там унутры і за кошт чаго гэты апарат працуе. А сёння, у эпоху культу шоу-бізнесу і шматлікіх рэаліці-шоу, дзе прапаноўваецца за кароткі час засвоіць нюансы катання на каньках, кулінарнага майстэрства, вакалу і г. д., удвая важна нагадваць, што такі складаны "механізм", як п'еса, можа запрацаваць толькі тады, калі аўтар ведае, якія вінцікі ды спружынкі павінны быць унутры і якім чынам іх варта адно з адным счэпляць, а не падавацца на знешнюю паспяховасць, што цалкам дасягаецца прастай пазнавальнасцю.

У гэтай сувязі да сваёй першапачатковай функцыі — "лакмусавай паперкі" — вяртаецца такі пашыраны ў апошнія дзесяцігоддзі від тэатральнай дзейнасці, як чыткі. Хаця сёння яго ўжо ўспрымаюць як асобную форму прэзентацыі драматургічных твораў,

нацыянальнай тэатральнай культуры, дзве "вагавыя катэгорыі" творчых груп, што ладзілі чыткі — акцёры Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча і акцёрска-рэжысёрская група Цэнтра Беларускай драматургіі Рэспубліканскага тэатра Беларускай драматургіі, — прадэманстравалі, наколькі рознай можа быць гэтая работа. Калі Бабруйчане, маючы на падрыхтоўчы перыяд літаральна па некалькі сустрач, зрабілі стаўку на акцёрскае расквечванне — падачу драматургічнага тэксту, то мінскія акцёры больш працавалі з тэксці, выбудоўваннем узаемаадносін. Яно і не дзіва: РТБД з яго практыкай чытак — бадай, адзінае месца, дзе гэтая работа праводзіцца рэгулярна і сістэмна (выключэннем можна назваць яшчэ і апошні сезон у Магілёўскім абласным драматычным тэатры, дзе з прыходам галоўнага рэжысёра Кацярыны Аверкавай таксама былі распачаты чыткі сучасных п'ес). На жаль, работа, якая тут праводзіцца, далёка не заўсёды даходзіць да сваіх патэнцыяльных спажывцоў. І, нягледзячы на поўныя залы прыхільнікаў чытак, маса тэатральных практыкаў вельмі мала ведае пра тое, што ж адбываецца ў сценах Цэнтра.

Як змяніць падобную сітуацыю? Тэатральныя крытыкі і дырэктары тэатраў пад час фестывальных размоў-абмеркаванняў выказалі шэраг слушных думак, якія цалкам магчыма ўзяць на ўзбраенне. Першая з іх — практыка замацавання і паўтарэння чытак з працай на розных аўдыторыі. Прыкладам, праграма знаёмства з новымі п'есамі нашых аўтараў магла б пад эгідай Цэнтра зладзіць "гастролі" па абласных тэатрах, дзе, як вядома, існуе пэўнае кола зацікаўленых людзей, якія часта не маюць рэальнага кантакту з айчыннымі тэатральнымі навінкамі. І тут метады работы фалькларыстаў, якія лічаць, што сапраўдны кантакт і жывая перадача маюцца толькі з нагі на нагу, з вуснаў у вусны, прыйдзецца як мага дарэчы. Найперш таму, што факт наўнасці таго або іншага драматургічнага матэры-

ялу, а ўслед — уласнага погляду на яго, пэўных пытанняў, а можа, і сумненняў, што ўзнікаюць у сувязі з гэтым, пры непасрэдным кантакце мае магчымасць прадоўжыцца дыялогам, зацікаўленымі кантактамі. А значыць, не стаць адно толькі "пушачкай" у чарговай справадчы, а — фактам жывога тэатральнага працэсу.

Тэма неабходнасці стварэння бесперабойна працуючага "транспартнага калідора" для новых п'ес паміж РТБД і тэатрамі як патэнцыйнымі спажывцамі, якую рэгулярна ўзнімае кіраўнік Цэнтра Аляксандр Марчанка, не страціла сваёй актуальнасці і гэтым разам. Працэнтныя суадносіны тэатральных крытыкаў і практыкаў у зале пад час чытак, калі першыя складалі да 90 працэнтаў аўдыторыі, а другіх можна было палічыць на пальцах адной рукі, наводзілі на думку пра тое, што і відавочныя рэчы далёка не заўсёды яшчэ відавочныя для айчынных творцаў. І шкада было, што з дыскам, які Цэнтр падрыхтаваў адмыслова для папулярызацыі айчынных аўтараў і на якім сабраны самыя цікавыя п'есы сучасных беларускіх драматургаў, зноў жа, трапіў толькі да тэатрыкаў тэатра ды крытыкаў, а практыкі, асабліва з рэгіёнаў, так і не змаглі пазнаёміцца з гэтымі матэрыяламі.

Усё сваё нясу з сабой

Шмат гаварылася пад час фестывалю пра тое, што ён мусіць быць не толькі "зерняткам" на ніве Беларускай драматургіі і тэатра, але ж і свайго кшталту "цяплицай", дзе аўтары будуць сагрэты, прывечаны, надзелены ўвагай і павагай. Дзеля таго, каб гэтая ўвага яшчэ раз пацвердзіла важнасць развіцця менавіта айчыннай, нацыянальнай тэатральнай прапановы.

Але ж відавочна і тое, што драматургі не могуць быць адно толькі "каралямі" на гэтым "свяце жыцця", а зусім наадварот: сваёй няўрымслівасцю яны мусяць даваць "паскарэнне" і тэатральным рэжысёрам. У сувязі з такой расстаноўкай цалкам лагічна было б, каб аўтары прыязджалі ў Бабруйск не проста "пафестываліцы", а — са сваімі новымі творамі, прэм'ера якіх і адбывалася б на фестывальнай сцэне ў фармаце чытак.

Наблага было б прадумаць і практыку арганізацыі творчых сустрач глядачоў з драматургамі, што маглі б ладзіцца адразу пасля прагляду спектакля паводле іх твораў. Пагадзіцеся, для шараговага глядача жывы і непасрэдны кантакт з драматургам, творцам часам становіцца больш моцным "папулярызатарам", чым шматлікія падручнікі і хрэстаматыі. І гэта асабліва актуальна для падлеткавай і маладзёжнай аўдыторыі — тых, чые культурныя густы, інтарэсы і запыты знаходзяцца ў стадыі фарміравання.

Наўрад ці варта ў чарговы раз паўтарацца пра тое, што Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі, згодна з тымі задачамі, якія ён перадае сабой ставіць, мусіць быць ці не адным з найважнейшых тэатральных форумаў у краіне. Іншая справа, што нельга спадзявацца, быццам нават самыя сістэмныя і масіраваныя тыднёвыя "мерапрыемствы", якія будуць ладзіцца раз на два гады, здольныя карэнным чынам змяніць сітуацыю ў гэтай галіне. Бо тут, як і ў спорце, "мышачная маса" нарастае толькі тады, калі мае для гэтага рэгулярную працу і адпаведную нагрузку.

**Таццяна КОМАНОВА,
наш спецкарэспандэнт**

аўтарскага мыслення, малафарматнасці твораў і іх непридатнасці для пастаноўкі на прафесійнай сцэне, не спыняўся і не стамляўся шукаць адказы на тыя пытанні, якія сам жа ставіў перад сабой. Вынікам гэтай упартасці ў справе авалодвання драматургічнай прафесіяй, стаў удзел і адзнакі шэрагу міжнародных драматургічных форумаў, сярод якіх — шорт-лісты "Прэм'еры.txt" і "Еўразіі", перамога на сёлетняй "Любімаўцы". У рамках Рэспубліканскага фестывалю нацыянальнай драматургіі сіламі Цэнтра Беларускай драматургіі была прачытана яго аднаактоўка "А калі заўтра няма?".

Не заглыбляючыся ў пераказ сюжэтных падрабязнасцей, варта сказаць, што чытка прадэманстравала ўменне аўтара злучаць прастату сцэнічнага аповеду з тонкай выбудоўкай развіцця псіхалагічнага партрэта галоўнага героя без награвання тэатральных прыёмаў. Ён не маскіруе ўласную думку, не саромеецца яе, расквечваючы дадатковымі "прыкметамі" філасофскага тэатра, а выказвае наўпрост і без заігрывання з глядачамі. І гэта дарагога варта.

Бадай, адна з самых распаўсюджаных крытычных заўвага на адрас аўтараў-пачаткоўцаў заключаецца ў тым, што, пры ўсёй знешняй пазнавальнасці сітуацый, персанажаў, дыялогаў, назваць іх тэксты драматургіяй нельга. У пешую чаргу з-за таго, што самі героі, іх характары падаюцца,

юць. Дзе ж п'есы, запытаеце вы? Існуюць дзве распаўсюджаныя "легенды", якія ўсплываюць адразу ж, калі з'яўляецца патрэба адказаць на абзначанае вышэй пытанне. Першая з іх — пра тое, што сапраўдны драматургі нараджаюцца раз на сто гадоў, што працэс гэты нельга арганізаваць спецыяльна, і што наша задача — чакаць, калі ж з'явіцца новая "зорка". Другая, быццам своеасаблівае рэха, распавядае пра тое, што маладых таленавітых драматургаў патрэбна шукаць, ідучы "ў народ", стымулюючы да творчых праў тых, у каго, на думку экспертаў, гэтыя патэнцыйныя магчымасці маюцца, і чакаць, калі іх прыродныя крыніцы раскрываюцца і "зафантануюць".

І адна з гэтых думак, і другая, пры ўсёй сваёй лагічнасці, аднак, не з'яўляюцца да канца праўдзівымі. Бо творчы патэнцыял сам па сабе — нішто, калі ён не выліваецца ў канкрэтныя работы, а практыка "чакання Месіі" прыдатная хіба што для тых гультаёў, якія не жадаюць бачыць відавочнай ісціны: драматургіі, як і любой іншай вузкапрофільнай дзейнасці, неабходна вучыцца, пераймаючы не толькі творчыя амбіцыі, а ў першую чаргу — канкрэтныя тэхналагічныя навыкі, усю ўнутраную "механіку".

Сучасныя ж драматургічныя творы ў асноўнай масе сваёй надзвычайнагадваюць тэлефон Хатабыча, які ён у парыве цёплых пачуццяў падарыў свайму сябру Вольку. Прыгожы,

менш затратную ў параўнанні з традыцыйнымі рэпертуарнымі пастаноўкамі, зыходнай усё ж была задача лабараторнай работы з аўтарамі. Магчымасцю "адарваць" п'есу і яе персанажы ад ліста паперы і, змясціўшы іх у трохвымерную тэатральную прастору, праверыць тыя або іншыя свае здагадкі і пошукі, убачыць хібы ды слабыя месцы, урэшце, зразумець нюансы тэатральнай прафесіі, якія і ператвараюць тэкст па ролях у драматургічны твор.

...і метады аўтэнтыкі

Тое, што Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі паступова пачынае ўкараняць у сваёй дзейнасці лабараторную работу, факт, які не можа не радаваць. Першыя крокі, якія былі зроблены сёлета ў гэтым кірунку ў выглядзе арганізацыі чытак, безумоўна, яшчэ кволья. Аднак скіраваныя ў напрамку, важным для разумення развіцця

Он-лайн-канферэнцыя: у пошуках сацыяльнага партнёрства

Рэдакцыйны Інфацэнтр “Культура-інфа” правёў напрыканцы года восьмую сёлета он-лайн-канферэнцыю. Яна была прысвечана падвядзенню пэўных вынікаў 2011-га і тэме наладжвання сацыяльнага партнёрства паміж сферай культуры і дзяржаўна-прыватным бізнесам.

Тэма такога партнёрства — адна з вядучых для сферы культуры і, адпаведна, для “К”. Мы пастаянна асвятляем дзейнасць рэгіянальных аддзелаў культуры ў новых сацыяльна-эканамічных умовах. Праблем тут, як паказвае практыка, яшчэ вельмі шмат. Між тым, кіраўніцтвам краіны пастаўлена канкрэтная задача: няўхільнае развіццё дзяржаўна-прыватнага партнёрства, абавязковае прыцягненне дадатковых сродкаў для далейшага развіцця ўстаноў культуры.

І яшчэ адна дэталь. Міністэрства культуры не так даўно прааналізавала вынікі ажыццяўлення пастановы Савета Міністраў краіны “Аб зацвярджэнні Палажэння аб апякунскім саветах устаноў культуры” па фарміраванні складаў названых саветаў, якія і павінны стаць адмысловымі каталізатарамі пэўнага паляпшэння матэрыяльнай базы і паспяховага ажыццяўлення самых смелых творчых праектаў. Аналіз работы паказаў, што на месцах дадзенае пытанне іншым разам вырашаецца фармальна. Ёсць, гэтаму, як паказвае практыка, і шэраг аб’ектыўных тлумачэнняў. Безумоўна, парадак стварэння апякунскіх саветаў — добраахвотны. Але іх дзейнасць, па перакананні Міністэрства, адказвае надзённым інтарэсам перш за ўсё са-

міх устаноў культуры. Мэтазгоднасць саветаў выдавочная там, дзе кіраўнікі арганізацый культуры шукаюць новыя формы і спосабы ўзаемадзеяння з патэнцыйнымі інвестарамі. А хто аспрэчыць актуальнасць і неадкладнасць дадзенага пошуку? Карацей, тэма дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва стане для рэдакцыйнага аддзела рэгіянальнай культуры прыярытэтай і ў 2012 годзе. З гэтай нагоды мы распачнём новую рубрыку, канцэпцыю якой можна прыблізна вызначыць як “Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства”. “К” мае намер прааналізаваць дзейнасць аддзелаў культуры ў звязцы з дзяржаўнымі прадпрыемствамі і арганізацыямі, у кантакце з прыватным бізнесам. Як падаецца, менавіта за такім шчыльным узаемадзеяннем — будучыня.

Сённяшняя он-лайн-канферэнцыя — працяг нашых ранейшых аналітычных разваг, а таксама — пачатак для серыі публікацый наступнага, 2012-га, года. Тэма сацыяльнага партнёрства будучы прысвечаны і аўтарскія артыкулы, а таксама нашы традыцыйныя “круглыя сталы” і “гарачыя лініі”. Пагадзіцеся, грунт для зацікаўленай гаворкі — больш чым сур’ёзны...

У он-лайн-канферэнцыі 2011 года ўзялі ўдзел начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Уладзімір ЦЯРЭНЦЬЕЎ, старшыня Рагачоўскага райвыканкама Віктар БАНЧУК, намеснік старшыні Дзяржынскага райвыканкама Аляксандр ЧАГАН, дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда КАМАРОЎСКАЯ, галоўны спецыяліст аддзела культуры Клімавіцкага райвыканкама і арганізатар пазабюджэтай дзейнасці Наталля ГЕРАСІМАВА, начальнік аддзела культуры Івацэвіцкага райвыканкама Любоў ФАЦІКАВА, дырэктар Абухаўскай дзіцячай школы мастацтваў Гродзенскага раёна Яўген ЯСЬКОЎ.

adm:

— Вітаем усіх удзельнікаў нашай чарговай он-лайн-канферэнцыі! Мы сёння збіраемся і вынікі адыходзячага года падвесці, і прадоўжыць гаворку пра дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва, сацыяльнае партнёрства. Пачнем з вынікаў 2011-га. Наколькі плённым у творчым плане ён стаў для кожнага з вас?

Tsiarentsyeu:

— Вітаю ўсіх! Безумоўна, у нас назапашаны пэўны вопыт узаемадзеяння і доўгатэрміновых канструктыўных адносін з сацыяльнымі партнёрамі. Падстава для іх — галіновыя пагадненні паміж Віцебскай абласной арганізацыяй Беларускага прафсаюза работнікаў культуры і ўпраўленнем культуры аблвыканкама, якія прадуладжваюць канкрэтыя меры па абароне законных працоўных правоў і сацыяльна-эканамічных інтарэсаў работнікаў — членаў галіновага прафсаюза.

adm:

— А што адметнага ў сферы раённай культуры зроблена за 2011-ы на Рагачоўшчыне? Якія аб’екты здадзены, якія буйныя творчыя праекты рэалізаваны?

Banchuk:

— Добры дзень! Галоўнае падзея года — адкрыццё новага будынка ДШМ, у тым ліку і з мастацка-эстэтычным кірункам дзейнасці для дашкольнай (на бюджэтай і пазабюджэтай аснове). Цяпер маем магчымасць навучаць больш за 600 дзяцей. Усяго на рамонт і добраўпарадкаванне з мясцовага бюджэту пайшло больш за 500 мільёнаў рублёў... “К” пісала пра стварэнне нашага экамузея “Беларуская лялька”. У Ільчэўскім ЦДК распачаў дзейнасць Інфармацыйна-камунікацыйны цэнтр па прапагандзе здаровага ладу жыцця. Тут ёсць пляч камп’ютараў, скайп-камера, набор сучаснай капіравальнай тэхнікі. Падобны цэнтр адкрываецца і ў пасёлку Беліцк.

adm:

— А ці шмат прыкладаў сацыяльнага партнёрства?

Banchuk:

— Без такога партнёрства пражыць цяпер няпроста. Святы вёсак, да прыкладу, ярка і цікава праходзяць там, дзе яны падтрымліваюцца сельвыканкамамі ды школамі. І ў нас такіх прыкладаў шмат. А адзел культуры, у сваю чаргу, дапамагае арганізацыям ды прадпрыемствам ў святкаванні юбілеяў, урачыстасцей, у падрыхтоўцы рэкламна-інфармацыйнай прадукцыі.

adm:

— Наколькі цікавым быў 2011-ы для Івацэвічыны?

Fostsikava:

— Вітаю ўдзельнікаў канферэнцыі! Вельмі каротка пра сёлета вынікі. Правялі II Раённае свята фальклору “Край чарнічны, край музычны”, Абласны фестываль “Тэатральнае Палессе”. Амальнянскі ЦДК адсвяткаваў 30-годдзе. Майстар-кераміст з вёскі Соміна Ала Капыціч стала членам Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. Шмат перамог на самых розных конкурсах ды фестывалях здабылі нашы самадзейныя калектывы і асобныя творцы. Карацей, звыклы для нас, па-добраму напружаны, год.

adm:

— Напэўна, ёсць шмат прыкладаў і сацыяльнага партнёрства?

ДЗЕ ЗНАЙСЦІ “АПЕКУНА”

Ці бываюць інвестары,

што не мысляць

эканамічнымі

катэгорыямі?

кладна акрэсленым і рэгламентаваным. Апякунскі савет аб’ядноўвае неаб’яўленых людзей з актыўнай жыццёвай пазіцыяй і дакладным разуменнем патрэб культурнай сферы.

Fostsikava:

— А я лічу стварэнне апякунскіх саветаў не заўжды мэтазгодным. На маю думку, гэта досыць фармальнае фарміраванне, якое не надта паўплывае на фінансавую падтрымку нашых устаноў. Уявіце, колькі трэба папер, каб зарэгістраваць савет, каб правесці заканадаўча кожную дабрачынную капейчыну! Стаўку робім не на гэта, а на асабісты аўтарытэт кожнага з кіраўнікоў нашых устаноў культуры. Яны са спонсарамі кантактуюць непасрэдна, забяспечваючы такім чынам падтрымку, якую атрымлівае ўстанова ў адпаведнасці з заканадаўчымі нормамі.

Jaskou:

— Відаць, няма вялікай патрэбы ў стварэнні апякунскага савета, скажам, для маленькага сельскага клуба. А ДШМ па сваёй грамадска-сацыяльнай структуры не можа існаваць у, так бы мовіць, адасобленай прасторы... Іншая справа, што для вынікавай дзейнасці апякунскага савета, як я лічу, варты забяспечыць умовы для з’яўлення фондаў па падтрымцы бюджэтных арганізацый. У такія фонды і ўкладалася б частка падаткаў дзяржаўных ці прыватных прадпрыемстваў. Будучыя спонсары і мецэнаты павінны на ўласныя вочы пераканацца, што культура — важная частка нашай ідэалогіі.

Banchuk:

— Апякунскія саветы неабходна разглядаць як працяг і ўдасканаленне тактыкі сацыяльнага партнёрства сферы культуры і прадстаўнікоў грамадскай, гаспадарчай, вытворчай сфер ды бізнесу. Асновай дзейнасці такога савета можа стаць куратарства і суправаджэнне самых розных творчых праектаў.

Kamarouskaja:

— Добры дзень! Добрачынны савет Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа быў створаны ў 2010 годзе. На агульным сходзе калектыва-

Fostsikava:

— Самы красамоўны з іх, як падаецца, — дзейнасць нашага аўтаклуба, што вельмі шчыльна супрацоўнічае з чатырма дзясяткамі раённых арганізацый і службаў.

adm:

— І ўсё ж канкрэтыя прыклады маюцца?

Fostsikava:

— Трэба ўлічыць, што ў зоне абслугоўвання мабільнай установы — 73 вёскі, гэта больш за сем тысяч жыхароў. Натуральна, без пастаянных кантактаў з сельвыканкамамі і старастамі вёсак тут проста не абысціся. Не менш уплывовыя партнёры — тэрытарыяльныя цэнтры сацыяльнага абслугоўвання. А таксама — сельскагаспадарчыя прадпрыемствы, медыцынскія арганізацыі, усе без выключэння раённыя службы. І з кожнай мы заўжды знаходзім параўменне. Больш за тое: і прыватны бізнес не пакідае нас паза ўвагай. Да прыкладу, неаб’яўленымі да нашых праблем застаюцца такія індывідуальныя прадпрыемствы, як Вензелева, Кавановіч, Піскун, Курылікі...

Banchuk:

— У нас жа прыватны бізнес стаў больш, так бы мовіць, успрымальным да творчых праектаў, што рэалізуюцца ў раёне. Менавіта такую актыўнасць працягваюць гаспадары аграбизнесу “Спаткан-

не”, “Залаты Рог”, дзе прадаецца наша сучасная прадукцыя. Дзякуючы прыватнаму бізнесу ў нас з’явілася выставачная зала.

Jaskou:

— Добры дзень, калегі! Наша школа — сельская, невялікая, 117 вучняў. Тым не менш, дзейнасць яе пабудавана з большага на пастаянным супрацоўніцтве з абласной філармоніяй. Так што з канцэртамі ў нас пабывалі самыя знаныя музыканты. А прадстаўнікі Гродзенскага музычнага каледжа падтрымліваюць нас метадычна, рэгулярна ладзяць у ДШМ майстар-класы... Дарчы, у 2014-м наша ўстанова адзначыць 25-годдзе.

adm:

— А якія, цікава, у сельскай невялікай ДШМ пазабюджэтыя даходы і з чаго яны складаюцца?

Jaskou:

— Складаюцца з платных паслуг, бацькоўскай платы за навучанне, канцэртнай дзейнасці, спонсарскай дапамогі... Сёлета ў адпаведнасці з планам заробім каля 11 мільёнаў рублёў.

adm:

— Сама, шчыра скажам, не з малых. Ёсць, напэўна, і праблемы з выкананнем “пазабюджэты”?

Jaskou:

— Праблема — з пошукам канцэртных пляцовак. Свае паслугі можам прапанаваць толькі сельгасвытворчаму ка-

аператыву, школе і дзіцячаму садку. А ў Гродзенскім раёне — шэсць музычных школ і школ мастацтваў, ды плюс філіялы. Уявіце, якая канкурэнцыя! Таму наша ДШМ дае канцэрты (як у вёсцы, так і ў раёне) разам з Цэнтрам культуры і дасугу.

adm:

— Адзін са складнікаў пазабюджэтных даходаў — спонсарская дапамога. У сувязі з гэтым патрэба ў апякунскім саветах — больш чым надзённая?

Jaskou:

— Натуральна! І мы ўжо вядзем работу ў гэтым кірунку. На мой погляд, у савет павінны ўвайсці прадстаўнікі органаў мясцовага самакіравання, арганізацый розных форм уласнасці, прадпрыемстваў, грамадскіх аб’яднанняў, педагогі і бацькі навучэнцаў — усе тыя, хто зацікаўлены ў развіцці ўстаноў... Але пакуль асновай застаецца дзяржаўны ўклад. Толькі на набыццё музычных інструментаў з райбюджэту выдаткоўваецца штогод ля ста мільёнаў рублёў. Тут мы, напэўна, першыя ў вобласці.

adm:

— Якім павінен быць апякунскі савет у сферы культуры?

Chagan:

— Вітаю ўсіх! Савет павінен працаваць у рамках прававога поля, бо дзейнасць савета звязана з грашовымі сродкамі. Таму ўсё павінна быць празрыстым, да-

у ўстановы старшынёй абраны Анатоль Грэкаў, колішні начальнік аддзела культуры Стаўбцоўскага райвыканкама. У склад савета ўвайшло 38 чалавек, сярод якіх — шмат твораў, але і не толькі яны з намі ўзаемадзейнічаюць.

adm:

— Якія мэты і задачы апякунскага савета пры Музеі Якуба Коласа?

Kamarouskaja:

— Яны досыць разнастайныя. Гэта і прапрацоўка праектаў, скіраваных на развіццё нашай установы, і прыцягненне фінансавых сродкаў юрыдычных і фізічных асоб на мерапрыемствы па ўшанаванні памяці Якуба Коласа ў Беларусі і за яе межамі. Нашы апекуны аказваюць дапамогу ў набыцці і фарміраванні музейных фондаў, у наладжванні міжнароднага супрацоўніцтва, у правядзенні канферэнцый, семінараў, выязных выставак. Украенне сучасных інфармацыйных тэхналогій, мемарыялізацыя мясцін, звязаных з асобай Якуба Коласа, аказанне кансультацыйнай і фінансавай дапамогі па захаванні нерухомах мемарыяльных аб'ектаў, якія ўваходзяць у склад музея (ці знаходзяцца на балансе апошняга), — гэта таксама задачы нашага дабрачыннага савета. Апекуны дапамагаюць нам у ажыццяўленні выдавецкай і рэкламнай дзейнасці, садзейнічаюць арганізацыі і правядзенню сацыяльна-культурных мерапрыемстваў.

ёна. Няма ў іх камунікатывных навыкаў, яны, на жаль, не топ-мэнэджары, бо не мысляць эканамічнымі катэгорыямі, а спадзяюцца толькі на бюджэтнае фінансаванне. А для таго, каб прыцягнуць да сябе мецэнатаў, трэба ўмець паднесці, прэзентаваць сваю ўстанову культуры, патрэбна абавязкова мець аўтарытэт і гэтую вагу ў сацыякультурным жыцці свайго рэгіёна.

adm:

— А цяпер давайце пагаворым пра перспектывы...

Banchuk:

— У нас — шмат перспектывных задумак. У райцэнтры збіраецца адкрыць Палац Кнігі. Ёсць намер падключыць да Інтэрнэта ўсе сельскія бібліятэкі, пабудавать для ДШМ канцэртную залу. Для вядучых творчых калектываў клубных устаноў мяркуем вырабіць сцэнічныя касцюмы, прыдбаць сучасную апаратуру... Усё гэта вымагае значных фінансавых сродкаў.

Fostsikava:

— На 2012-ы запланавалі рэканструяваць кінатэатр у Косаве пад Дом культуры. У бюджэце для гэтага закладзена больш за два мільярды рублёў. Плануем завяршыць рамонт Івацэвіцкага гісторыка-краязнаўчага музея, які пераведзены ў новы будынак... Натуральна, праблемы ёсць, але механізмы іх вырашэння закладзены ў Дзяржпраграме "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады.

вязь" ААТ "ААБ Беларусбанк", МФО 153001720, УНП 190267001) паступаюць сродкі ад неабыхавых людзей. У наступным годзе з дапамогай апякунскага савета плануем устанавіць памятны знак з нагоды першай сустрэчы Янкі Купалы і Якуба Коласа ў сядзібе Смольня, рэстаўраваць леснічоўку "Ласток", дзе будучы пэўны час жыў з бацькамі з 1885 па 1890 гады, мяркуем стварыць там экспазіцыю "Сымон-музыка"...

adm:

— А што ўжо зроблена?

Kamarouskaja:

— За час дзеяння савета ў дар музею паступіла звыш 500 адзінак захоўвання, сярод якіх — чатыры ілюстрацыі да паэмы "Новая зямля" Васіля Шанюка, часопіс "Исторический вестник" 1896 года, "Энциклопедический словарь" Бракгауза і Эфрона, грашовыя знакі... Пры падтрымцы і ўдзеле старшыні савета два гады запар ладзім фестывалі юных талентаў "Сымонкавы нашчадкі", пленэры "Блакіт незабудак", арганізавалі турнір па міні-футболе "на прыз" Якуба Коласа, на Мемарыяльнай сядзібе "Смольня" закладзены сквер "Дрэва жыцця"...

Gerasimava:

— У 2012-м збіраецца стварыць апякунскі савет у Клімавіцкай дзіцячай школе мастацтваў. Ён будзе садзейнічаць паспяховай дзейнасці ўстановы культуры, пры-

На людным месцы

Конкурс: сотня твораў з усёй Беларусі

Замалёўкі да Каляд

24 снежня ў Дзяржаўным музеі гісторыі і тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь — у нагадванні ўдзельнікаў конкурсу "Калядныя замалёўкі" на лепшы дзіцячы малюнак ці выраб ДПМ на калядную тэматыку.

Конкурс быў заснаваны па ініцыятыве музея пры садзейнічанні Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Фінансавую падтрымку забяспечылі Мінская гарадская арганізацыя Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, а таксама спонсары.

Конкурс атрымаў шырокі рэзананс. Дзіцячыя творы прывозілі з усёй Беларусі. Агульная колькасць удзельнікаў дасягае сотні. Гэта дзеці розных узростаў і сацыяльных груп, у тым лі-

ку — дзеці з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі. А сярод прадстаўленых работ ярка адлюстраваны розныя кірункі мастацкай творчасці: малюнак, батык, роспіс па шкле, выцінанка, кераміка, квілінг, вырабы з пап'е-машэ ды іншыя матэрыялы.

Па выніках конкурсу ў музеі была арганізавана выстаўка, якая дазваляе пазнаёміцца бліжэй з творчымі ідэямі сучасных дзяцей, садзейнічае паразуменню паміж пакаленнямі. А ўсе ахвотныя маюць магчымасць цягам месяца пабачыць творы ўдзельнікаў.

Алена ЛАБОВІЧ, вучоны сакратар Дзяржаўнага музея гісторыі і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь

Крупіца: сустрэча сяброў

Гучныя акорды Грома

У Крупіцкім цэнтры культуры адбыўся вечар-успамін "3 музыкой у сэрцы", прысвечаны 60-годдзю з дня нараджэння заслужанага работніка культуры Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Грома. Установа, дарэчы, ноціць цяпер яго імя.

прайшло на Міншчыне, у вёсцы Крупіца, дзе ён па крупіцкіх здолёў сабраць творчую сям'ю пад назвай "Крупіцкі музыкі". Гэта быў яго лёс, ягоны боль і радасць, клопат і натхненне, гэта, урэшце, сведчанне яго станаўлення і вяршыні ў прафесіі.

Сярод ганаровых гасцей вечара былі намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі, намеснік старшыні Мінскага райвыканкама Сяргей Шаблыка, калегі па выкладчыцкім цэху Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Галіна ЛЯЙКО, галоўны спецыяліст упраўлення культуры Мінскага аблвыканкама

Як папярэдзіць пажар?

Савецкі райадзел па надзвычайных сітуацыях правёў апытанне для вывучэння стану прававой асветы насельніцтва ў сферы пажарнай бяспекі. Анкеты раздаліся па месцах працы і масавага збору людзей. Вынікі апытання яшчэ больш актуальныя ў пераднавагодні дні.

Між тым, апавяшчальнік сапраўды ратуе дом, а галоўнае — жыццё. У вёсцы Дразды Круглянскага раёна прыбор не даў загінуць 61-гадоваму мужчыну. І ў тым жа Круглянскім раёне, у вёсцы Саннікі, адсутнасць батарэйкі ў апавяшчальніку стала прычынай смерці трох чалавек.

Да пажару, як вядома, прыводзяць і няспраўныя электрапрыборы, разеткі, лічылнікі... У адным з гарпасёлкаў краіны з-за такога халадзільніка гаспадыня атрымала апёкі другой ступені. Ледзь не прывёў да трагедыі пажар, што адбыўся яшчэ ў адным з райцэнтраў Беларусі. Ранкам выпадковы мінак заўважыў дым, які вырываўся з вокнаў кватэры на чацвёртым паверсе, і неадкладна выклікаў супрацоўнікаў МНС. Яны выратавалі аднаго чалавека і 11 эвакуіравалі, у тым ліку — дзевяцігадовае дзіця. Высветлілася, што жыллыя кватэры выкарыстоўвалі электраагрэватны прыбор саматужнай вытворчасці.

У Законе "Аб пажарнай бяспекі" гаворыцца, што кожны грамадзянін абавязаны ведаць і выконваць адпаведныя патрабаванні. Інакш кажучы, не толькі бацькі, але і іх дзеці павінны валодаць гэтай інфармацыяй. Прававое выхаванне дзяцей — больш чым актуальная справа. 16-гадовы падлетак ужо нясе адміністрацыйную і крымінальную адказнасць за супрацьпраўныя дзеянні. А за распальванне вогнішчаў у забароненых месцах, за заведама лжывае паведамленне пра выбух ці падпал, што рыхтуюцца, адказнасць наступае нават з 14 гадоў.

Таяцяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

АПЯКУНСКАМУ САВЕТУ?

adm:

— А якія прыклады спонсарства ў Клімавічах?

Gerasimava:

— Вітаю ўсіх! Апякунскі савет (праўда, афіцыйна ён пакуль не зарэгістраваны) быў створаны для падтрымкі Міжнароднага фестывалю дзіцячай творчасці "Залатая пчолка". Сёлета яго ўдзельнікамі сталі звыш тысячы дзяцей з краін далёкага і блізкага замежжа. Зразумела, для правядзення падобнага маштабнага мерапрыемства патрабуюцца значныя фінансавыя сродкі. Наш райвыканкам у бягучым годзе звярнуўся да дырэктараў арганізацыі і ўстаноў Магілёўскай вобласці з просьбай аказаць падтрымку ў правядзенні фестывалю. Партнёрам мы гарантавалі размяшчэнне рэкламы ды іх інфармацыйнае прасоўванне.

adm:

— І ці шмат было партнёраў?

Gerasimava:

— Так: 15 арганізацый. Гэта мясцовыя прадпрыемствы, скажам, Клімавіцкі лясгас, Клімавіцкі лікёра-гарэлачны завод, абласныя кшталту "Прадбудтэхсервіс" Магілёўскай фабрыкі марожанага, а таксама буйныя рэспубліканскія, аператар мабільнай сувязі... Напрыклад, фабрыка марожанага набыла для ўсіх удзельнікаў фестывалю глазіраваныя сыркі, а Клімавіцкі цэментны завод — мяккія цацкі, "Беларусбанк" закупіў ноўтбук...

adm:

— Пытанне — да намесніка старшыні Дзяржынскага райвыканкама. Ці задаволены вы сённяшнім станам дабрачынных спраў у раёне? Ці хапае "бяздольнасці" вашым апякунскім саветам? Калі не, дык у чым прычына гэтага?

Chagan:

— Не задаволены. На маю думку, галоўная сённяшняя праблема — адсутнасць у кіраўнікоў устаноў культуры навыкаў і ўменняў работы з грамадскімі аб'яднаннямі, увогуле з грамадскасцю ра-

adm:

— Пытанне — да Уладзіміра Цярэньева. Якія прыярытэты дзейнасці ўстаноў культуры ў наступным годзе, у тым ліку і ў развіцці сацыяльнага партнёрства? Якія праблемы варта вырашаць найперш?

Tsiarentsyeu:

— У 2012-м рыхтуемца да святочных мерапрыемстваў, прысвечаных 1150-годдзю Полацка, да Дня беларускага пісьменства ў Глыбокім, да Рэгіянальнага свята мастацтваў "Дзвіна — Двина — Daugava", да Рэспубліканскага конкурсу юных выканаўцаў эстраднай песні "Халіхало-2012". Гэта не лічачы нашых традыцыйных фестывалю "Звіняць цымбалы і гармонік", "Браслаўскія зарніцы", "Дняпроўскія галасы ў Дуброўне"...

adm:

— А якія мэты ў Музея Якуба Коласа?

Kamarouskaja:

— Адна з асноўных — збор сродкаў на стварэнне і ўстаноўку скульптурнай кампазіцыі "Якуб Колас. Родзям" на тэрыторыі музея ў Мінску. Аўтар — заслужаны дзеяч мастацтваў краіны Андрэй Заспіцкі. На адкрыты рахунак (3642935450040 у філіяле № 529 "Белсу-

цягваць пазабюджэтныя і іншыя дадатковыя крыніцы фінансавання, аказваць дапамогу ў пошуку партнёраў для супрацоўніцтва і гэтак далей.

adm:

— Што, па вашым меркаванні, патрэбна зрабіць, каб спонсарства і мецэнатства сталіся звыклай з'явай?

Chagan:

— Лічу, неабходна надаць увагу двум кірункам: захаванню традыцыйнай культуры Дзяржынскага рэгіёна, а таксама максімальнаму павелічэнню колькасці і якасці відаў культурных паслуг для насельніцтва. Напэўна, толькі так можна павялічыць інвестыцыі ў развіццё масавай культуры... Каб спонсарства і мецэнатства сталіся звыклай з'явай, магчыма, трэба рабіць дзяржаўныя на правядзенне сацыяльна значных культурных акцый і мерапрыемстваў з прыцягненнем, да прыкладу, 20 працэнтаў спонсарскіх сродкаў на рэалізацыю таго або іншага праекта. У такім конкурсе могуць прымаць удзел усе ўстановы культуры (па аналогіі з новым механізмам фінансавання кінавытворцаў).

Матэрыялы он-лайн-канферэнцыі падрыхтавалі Яўген РАГІН і Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Замест рэзюмэ

Як бачна нават з гэтай он-лайн канферэнцыі, наладжванне партнёрства, дзяржаўна-прыватных стасункаў у сферы культуры, а таксама стварэнне апякунскіх саветаў ва ўстановах галіны сям-там знаходзіцца ў мякка кажучы, зародкавым стане. Канечне, тое ж сацыяльнае партнёрства ў клубнай, бібліятэчнай, музейнай дзейнасці можна звесці і да адно толькі ўнутрыпрафсаўнага стасункавання, скіраванага на абарону працоўных правоў. Але тройчы правы намеснік старшыні Дзяржынскага райвыканкама Аляксандр Чаган, калі запэўнівае ўдзельнікаў нашага сённяшняга он-лайна ў тым, што ў кіраўнікоў устаноў культуры адсутнічаюць, на жаль, навыкі і ўменні работы з грамадствам і грамадскімі аб'яднаннямі, а таксама жаданне "мысліць эканамічнымі катэгорыямі". У тых установах культуры, дзе такое жаданне ёсць, знаходзяцца і сацыяльныя партнёры, найпершыя з якіх (у вясковых рэгіёнах) — кіраўнікі сельвыканкамаў, сельгасвытворчых кааператываў, не толькі дзяржаўных, але і прыватных прадпрыемстваў. Безумоўна, у гэтым кірунку наша рэгіянальная культура робіць першыя крокі. І галоўнае тут, як падаецца, — усё ж такі рабіць гэтыя крокі, а не таптацца на месцы.

Бяспека жыцця

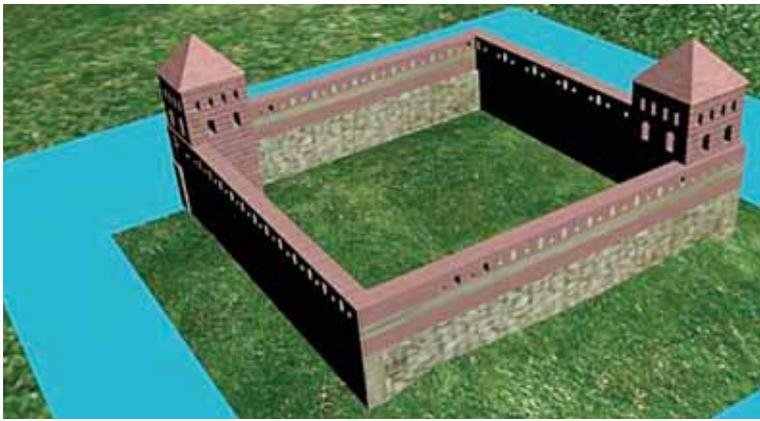
Адным з яркіх праектаў года, што прадстаўлены ў рамках акцыі БРСМ “100 ідэй для Беларусі”, з’яўляецца віртуальная экскурсія па “замкавым залатым кольцы” нашай краіны, што распрацавана калектывам у складзе ўсяго трох чалавек. Гэта навуковы супрацоўнік Аб’яднанага інстытута праблем інфарматыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Дзмітрый Прадун, вядучы архівіст Нацыянальнага гістарычнага архіва краіны Вольга Нікіценка, а таксама аўтар ідэй, гісторык, метадыст факультэта бесперапыннага і дыстанцыйнага навучання БДУІР Лізавета БРЫЛЬ. Яна распавяла “К”, што ўяўляе з сябе ідэя стварэння 3D-мадэлей замкаў.

Як стварыць эффект прысутнасці ў даўніне?

Замак у 3D — лінейкай

“100 ідэй для Беларусі”

— Яшчэ ў дзяцінстве неаднойчы задумвалася над тым, што на Беларусі вельмі шмат цікавых архітэктурных помнікаў, пры гэтым істотная іх частка чамусьці знаходзіцца ў не самым прэзентабельным выглядзе. Пазней, пад час навучання на гісторыка, прыйшло ўсвядомленне, што ў справу захавання нашай спадчыны мінуўшчыны трэба зрабіць і свой унёсак. Ідэя ж праекта падказала мая спецыялізацыя — гістарычная інфарматыка. Менавіта ў межах alma mater адбылося і першае знаёмства з тэхналогіяй 3D, якая зацікавіла сваімі магчымасцямі. А аднойчы, зусім выпадкова, з маёй сяброўкай Вольгай Нікіценка вырашылі паспрабаваць свае сілы ў спалучэнні найноўшых тэхналогій і айчынай гісторыі. У выніку атрымалася дыпломная праца, ці не першая сярод падобных у нашай краіне. Такім чынам, ужо тры гады ідзе праца над гэтым праектам, з іх большая частка часу, шчыра кажучы, пайшла на навучанне, паколькі 3D-тэхналогія ў Беларусі тады была практычна terra incognita, а таму даводзілася выкарыстоўваць замежную літаратуру і крок за крокам рушыць наперад. Пры спрыяльных абставінах, спадзяюся, літаральна праз паўтара года можна будзе ацаніць зробленае, бо мы выдаткуем па месяцу на замак, да таго ж, гэты час спатрэбіцца на падсумаванне зробленага і выданне дыска.

— У вашым калектыве пераважаюць гісторыкі. А таму хочацца пацікавіцца: якая навуковая база пакладзена ў падмурак праекта?

— Безумоўна, каб праект быў актуальны і запатрабаваны, даводзіцца збіраць неабходныя архіўныя дакументы, царчэжы, так званы факталагічны матэрыял. Пасля дакументальных фактаў дапаўняюцца матэрыяламі з нашых вандравак. Да прыкладу, у Косаве менавіта інфармацыя, атрыманая ад старажылаў, лягла ў “інфармацыйны падмурак” замка. І, безумоўна, кожная наша паездка не

абыходзіцца без выкарыстання такой надзвычай важнай прылады як... звычайная лінейка: даводзіцца абмерваць проста кожнага замка да дробязей. А акрамя таго, яшчэ карыстаемся і звесткамі ранейшых археалагічных раскопак ды апісанняў абраных намі замкаў. Інфармацыя пра іх знаходзіцца ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі.

— Наколькі лёгка зрабіць такія “лінейныя замеры”?

— Пра ўяўную лёгкасць сведчыць ці не дэтэктывная гісторыя пра збор інфармацыі ў тым жа палацы Пустоўскіх у Косаве. У час нашага прыезду там актыўна вялася рэканструкцыя, а таму для таго, каб трапіць на аб’ект і даследаваць яго, давялося ісці на розныя хітрыкі. На жаль, мы не займелі паразумення з мясцовым кіраўніцтвам, але, у той жа час, адчулі рэальную падтрымку жыхароў з навакольных вёсак, тых жа рабочых-рэстаўратораў і нават мясцовага міліцыянера, які падрабязна распавёў легенды Косаўскага замка.

Калі казаць пра зробленае, то за час рэалізацыі нашага праекта ўжо дасканалася даследаванне тры аб’екты з шаснаццаці: у Косаве, Лідзе і Нясвіжы. Пакуль не поўнасцю сабрана інфармацыя па Мірскім замку, паколькі няма магчымасці яго абмераць: як толькі мы прыезджаем у Мір, там праходзяць розныя мерапрыемствы. Крыўдна, але часам назіраем такую сітуацыю: да нашай дзейнасці ставяцца са скепсісам, не ўспрымаюць усур’ёз...

Калі казаць пра адметнасць праекта, то 3D-мадэлі паўстаюць дакладнымі копіямі замкаў у розных перыядах іх існавання. У нас ёсць удалыя прыклады. Падобныя дыскі маюцца ў той жа Польшчы. Да прыкладу, дзякуючы найноўшым інфармацыйным тэхналогіям можна прайсціся па вулачках Кракава XIII ст. Праўда, над згаданым дыскам працаваў не адзін дзясятак аўтараў, але і мы, нягледзячы на цяжкасці і недахоп часу, імкнёмся ства-

рыць годны прадукт. І ўжо з канца сакавіка кожны нашы выхадныя будуць праходзіць у вандроўках па замках.

— Якім вы бачыце супрацоўніцтва з краязнаўчымі музеямі, іншымі ўстановамі культуры?

— Думаю, што калі хто захоча скарыстацца гэтай праграмай — ці гэта будзе ўстанова, ці звычайны аматар даўніны, — то зможа яе атрымаць. Мяркую, праект стане цікавы і дзецям, якія з шэрагу прычын не могуць трапіць у той або іншы замак. На жаль, нашы дзеткі бачаць замежныя помнікі архітэктуры часцей за айчыныя, што, здаецца, знаходзіцца пад бокам. Акрамя таго, будзем рады, калі да праекта далучацца рыцарскія клубы. У выніку такога супрацоўніцтва на фоне замкаў стане магчымым паказаць сярэднявечныя турніры, тагачасную атмасферу.

Хочацца верыць, што дыск акажацца запатрабаваны і турыстамі, у тым ліку замежнымі. І хоць пакуль ён будзе “гучаць” на дзвюх дзяржаўных мовах, у перспектыве магчымае стварэнне версій і на іншых мовах.

— Мы ўжо даволі шмат казалі пра праект, але што канкрэтна я змагу ўбачыць на дыску, што мяне можа зацікавіць?

— Першапачаткова ў меню трэба выбраць замак, а таксама адну з трох пазіцый, розлічаных у адпаведнасці з узроўнем падрыхтаванасці карыстальніка дыска. Да прыкладу, можна будзе ўбачыць як унутраную планіроўку, так і працэс узвядзення замка, прасачыць, як з цягам часу дабудоваліся або зніклі яго вежы. Таксама можна будзе самастойна “блукань” па замку, зазірнуць у яго пакоі...

Калі ж казаць пра вынікі, то стварэнне праграмы візуалізацыі 3D-мадэляў замкаў дазволіць дапоўніць турыстычную інфраструктуру нашай краіны, створыць эффект прысутнасці пры рэкламе гістарычных славунасцей Беларусі.

— У заканчэнне гаворкі не магу не запытацца, ці не баіцеся вы крытыкі праекта з боку масцітых гісторыкаў, краязнаўцаў ды і простых аматараў даўніны, якія прыдзірлівым вокам могуць заўважыць нейкія недакладныя дэталі?

— Як вядома, той, хто баіцца крытыкі, нічога не робіць. Заўсёды будуць як абыякавыя людзі, так і тыя, хто будзе падтрымліваць. Спадзяюся, апошніх станецца болей!..

К.А.

На ілюстрацыях: 3D-мадэлі Лідскага замка і Палаца Пустоўскіх у Косаве.

“Грыф” для касцельнага аргана

На Пружаншчыне спрадвеку жылі прадстаўнікі розных рэлігій. Сапраўдным адкрыццём для даследчыкаў мінуўшчыны сталі 20 адзінак дакументаў, якія захоўваюцца ў фондах Музея-сядзібы “Пружанскі палацык”. Дзякуючы ім удалося ўзнавіць падрабязную храналогію падзей, звязаных з гісторыяй касцёла Узнясення Святой Дзевы Марыі ў Пружанах, які сёлета адзначае 130-годдзе з часу пачатку будаўніцтва.

Касцёл Узнясення Святой Дзевы Марыі.

Пра што распавёў музейны экспанат?

Згодна з архіўнымі дакументамі, 21 снежня 1878-га быў зацверджаны праект новага касцёла ў Пружанах і выдаткавана на яго ўзвядзенне 22 тысячы рублёў. Але дазвол меў абмежаванне: храм не мусіў стаць вышэйшым за іншыя будынкі ў павятовым горадзе. Менавіта таму архітэктар адмовіўся ад узвядзення вежы, а сцяпенні былі выведзены пад самы дах, каб максімальна выкарыстаць унутраны аб’ём. Асноўны акцэнт зроблены на галоўны фасад, які атрымаў строгаю сіметрычную двух’ярусную кампазіцыю, характэрную для неакласіцызму. 1 востра 29 верасня 1883 г. касцёл Узнясення Святой Дзевы Марыі, Святой Ганны і Святога Караля Барталамея сустрэў вернікаў. З дакументаў вядома, што справа ад святыні ўзвялі амаль васьміметровую двухпавярховую званіцу. Алтар яе ўпрыгожвалі старыя іконы, у тым ліку “Маці Божая Вострабрамская”.

Вялікія настачы зведзены храм у час Першай сусветнай вайны: быў пашкоджаны будынак касцёла, амаль знішчана арганная частка. Але неўзабаве ў касцёле распачаліся аднаўленча-будаўнічыя работы. Пры падтрымцы шляхцічаў Пружанскага павета Дзяконскага і Марачэўскага ўдалося аднавіць арганнае памяшканне. Храм цалкам адрамантавалі: атынкавалі, пафарбавалі, замянілі дах і вокны, падлогу і ганкі вымуравалі, правялі электрычнасць. Прыкладна ў гэты час мог пачацца ростіс касцельнай столі.

Падрабязны інвентар 1933 г. апавядае і пра ўнутраны строй касцёла. У прыватнасці, ля алтара знаходзіліся скульптуры святых Пятра і Паўла, захоўваліся рэліквіі святога Казіміра. Разам са шматлікімі іконамі, адзеннем, сцягамі, культывымі прадметамі, мэбляй у храме меліся каштоўныя дакументы — метрычныя і шлюбныя кнігі, пачынаючы з 1663 г. Гонарам жа касцёла з’яўляўся дзесяцігалосны арган.

...Асобую старонку гісторыі касцёла складаюць падзеі, што адбыліся пасля Вялікай Айчыннай вайны. Узнавіць іх падрабязную храналогію дазволілі справаводчыя дакументы канца 1940 — пачатку 1950-х. Актам ад 2 сакавіка 1948-га ўказвалася: згодна з рашэннем выканкама Пружанскага райсавета ад 21 лютага 1948 г. № 142 “О закрыттии костела в гор. Пружа-

ны”, будынкі храма і званіцы апячатваліся, а маёмасць захоўвалася паводле вопісу ад 5 студзеня 1948-га.

Паводле ліста ад 24 жніўня 1950 г. № 1103 Брэсцкага аблвыканкама памышканне касцёла ў Пружанах аддавалася пад лекцыійную залу і стваралася камісія для зверкі наяўнасці апісанай маёмасці і вызначэння яе кошту. Камісія мусіла да 4 кастрычніка 1950 г. завяршыць работу і выказаць прапановы па выкарыстанні прадметаў. Для большай часткі рэчаў кошт так і не быў вызначаны. Напрыклад, грыфы “утиль” атрымалі падсвечнікі і крыжы, а “не ценяся” — рэлігійнае адзенне, абразы, сцягі, званы, келіхі, спавядальнікі. Размеркаванне храмавага начыння адбывалася паводле рашэння мясцовага выканкама ад 19 красавіка 1951 г. У дакуменце гаварылася: “Передать бесплатно Пружанскому Дому Соцкультуры для создания театральных костюмов <...> капы, орнаты, знамена, чехлы, пояса. <...> Все остальные предметы, указанные в описи, использовать при ремонте Дома Соцкультуры, металлические и другие негодные предметы сдать в утиль”.

Складаная сітуацыя склалася і з арганам. 29 лістапада 1954 г. парткамісія райвыканкама склала акт, у якім гаварылася: “...Музынструмент “орган” не может быть использован где-либо в культпросветучреждениях республики (т.к. в нем нет нужды) и находится в разобранном виде. <...> Его металлические детали окислились, а деревянные — поточены червями и пришли в негодность. <...> Имеющиеся металлические части органа сдать по накладной в заготконторе “Вторцветмет”, <...> деревянные в количестве 1,5 м³ заприходовать в РДК как дрова и израсходовать для отопления здания”.

...Толькі 1 лютага 1993 г. касцельны будынак быў перададзены вернікам і распачаліся работы па яго рэстаўрацыі. Датай новага нараджэння касцёла Узнясення Святой Дзевы Марыі можна лічыць 1998 год. Акт аб яго рэканструкцыі ад 14 жніўня захоўваецца ў храмавым архіве.

Наталля ПРАКАПОВІЧ, галоўны захавальнік фонду Музея-сядзібы “Пружанскі палацык”

Цэнтральны камітэт Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, усе яго структуры выказваюць глыбокія і шчырыя спачуванні дырэктару Рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва”, галоўнаму рэдактару газеты “Культура” Людміле Аляксееўне Крушынскай з прычыны вялікай і непапраўнай страты — смерці маці.

Рэдакцыя газеты “Культура” выказвае шчырыя і глыбокія спачуванні галоўнаму рэдактару газеты “Звязда” Карлюкевічу Аляксандру Мікалаевічу з прычыны яго вялікага гора — смерці жонкі КАРЛЮКЕВІЧ Святланы Аляксандраўны.

Калектыву выдавецтва “Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі” глыбока смуткуе з прычыны заўчаснага сыходу з жыцця спецыяліста па кадрах КАРЛЮКЕВІЧ Святланы Аляксандраўны. Выказваем шчырыя спачуванні і падзяляем горлы страты з роднымі і блізкімі.

Калектыву выдавецтва “Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі” выказвае глыбокія спачуванні Карлюкевічу Аляксандру Мікалаевічу у сувязі з напатакшым яго горам — смерцю жонкі.

(Заканчэнне. Пачатак у № 51.)

І Урубел з'ехаў у Італію, каб папрацаваць і забыцца. Там з галавой акунуўся ў работу, вывучаў каларыт твораў венецыянаў Карпача і Беліні, а па вяртанні зрабіў у гэтым ключы натхнёныя вобразы Святога Пісання.

Калі Урубел вярнуўся ў Кіеў, яго да Прахавых ужо не запрашалі. Вось тады да яго і прыйшла дзёрзкая задума Дэмана. Аднак і тут першыя накіды гэтага злога духа знаходзілі падабенства з Э.Прахавай, праўда, замест анельскай чысціні Урубел выявіў на твары Дэмана грубую пацучэвасць і хітрыкі. “Яна, зноў яна... Як жа мне пазбавіцца ад гэтай жанчыны?” — пакутаваў мастак.

Асабліва яго засароміла фраза Эміліі Львоўны: “Вы, Мішэль, надта дбаеце пра сябе. Гэта ўсім перашкаджае жыць і засмучае тых, каго вы думаеце, што любіце, а на самой справе заспяняеце ўсё сабой у розных тэатральных позах. Любоў жа павінна быць дзейснай і самаахвярнай”. Карацей, з прычыны высокага духоўнага і фізічнага напружання, любоўнай няўдачы Урубеля пачалі мучыць прыступы мігрэні (ці не тады пачалася яго хвароба, якая і прывяла яго 8 лютага 1910 г. да смерці ў пецяярбургскай псіх-бальніцы?)...

...Адрыян Віктаравіч як чалавек выхаваны ў шляхецкім асяроддзі спачатку перажываў гэтую меладраматычную гісторыю моўчкі, усё трымаў у сабе. А потым, відаць, не стрымаўся. Прыйшоў у царкву, дзе Урубел угары, на будаўнічых рыштваннях, прарысоўваў фігуры святых. Паглядзеў-паглядзеў на гэтую прыгажосць Прахаў і крыкнуў: “Міхаіл Аляксандравіч, калі ласка, спусціцеся ўніз!..” Урубел паслухмяна спусціўся. “Натурый вам, відавочна, паслужыла мая жонка?” — Прахаў кіўнуў на постаць Багародзіцы. Падабенства было відавочнае. Мастак маўчаў. “Павінен вас папярэдзіць, гэта дабром не скончыцца. Ваша безрозумавае захапленне маёй жонкай кампраметуе яе. Да таго ж, партрэтнае падабенства ў іканапісе зусім не да месца. Баюся, калі так пойдзе далей, прановы заказ не можа быць і гаворкі. А пакуль я вам раю за мой кошт з'ездзіць у Венецыю і павучыцца тэхніцы мазаікі. Магчыма, гэта спатрэбіцца вам пры апрацоўцы Уладзімірскага сабора. Магчыма...”

Фотопартрэт Адрыяна Прахава.

рэстаўратар, які з сярэдзіны 1870-х гадоў пачаў выступаць мастацкім крытыкам, хаця ў гісторыю мастацтва ён увайшоў перш за ўсё як буйны археолаг, рэстаўратар, адкрывальнік фрэсак XII ст. у кіёўскай Кірылаўскай царкве, кіраўнік будаўніцтва і ўнутранага аздаблення Уладзімірскага сабора ў Кіеве. Дарэчы, ён рэдагаваў мастацкі аддзел штотыднёвага часопіса “Пчела”, дзе пісаў пад псеўданімам “Прафан”. А галоўным рэдактарам быў беларус Міхаіл Мікешын — той самы, які разам з земляком Іванам Шрэдрам стварыў у Ноўгарадзе славыты “Помнік 1000-годдзю Расіі”.

Захоплены сацыяльным мастацтвам перадзвіжнікаў, Адрыян Прахаў усведмяляў іх гістарычную значнасць і імкнуўся садзейнічаць поспеху новага мастацтва. Гэты нядоўгі час (2-я палова 1870-х) найбольшага збліжэння з дэмакратычным жывапісам можна лічыць найлепшым у дзейнасці Прахава, які ў цэлым, трэба сказаць праўду, вылучаўся нейкай нясталасцю, хіткасцю ў поглядах, і ў рэшце рэшт “завязваў” з крытычнай дзейнасцю. Цікава, што першыя лекцыі Прахава ў Пецяярбургскім

ідэямі, яго “ідэалістычнай эстэтыкай”. Думка крытыка пра тое, што толькі праз “прыгажосць, дасканаласць формы выяўлення можна прыйсці да мастацкага твора ў сапраўдным сэнсе слова”, з'яўлялася для Крамскага, прыхільніка дэмакратычнай тэндэнцыі, канешне ж, далёкай ад яго эстэтычных прынцыпаў.

Аднак хутка Прахаў перайшоў на іншыя рэйкі сваіх поглядаў на мастацтва перадзвіжнікаў. Перайшоў сам, незалежна ад прэсінга яго апанентаў. І ўжо той жа самы Крамскай у артыкуле “Рускія мастацкія крытыкі” кажа пра Прахава як пра выдатнага мастацтвазнаўцу, які “правільна разумее” крытычны рэалізм. Ды і Стасаў перастаў прылічваць Прахава да “тормаза рускага мастацтва”, ацэньваючы таго як крытыка і “буінога вучонага”. Што і казаць, у Прахава была вельмі тонкая мастацкая інтуіцыя. Скажам, ён першым пабачыў своеасаблівы талент В.Сурыкава ў ягонай, яшчэ вучнёўскай, карціне “Апостал Павел перад судом Ірада Агрыпы”. Празорліва вылучыў талент В.Васняцова і прадказаў яму славу гістарычнага мастака, адзначаючы яго “шчырасць і народнасць ва ўзаўважэнні сцэн

Адрыян Прахаў: з дзяцінства не бываў на Беларусі

Гісторыя прафесара ў шэрай крылатцы

Яшчэ ён спрабаваў змагацца. Адправіў у камісію па будаўніцтве Уладзімірскага сабора серыю акварэльных эскізаў роспісу з тлумачэннем: “Я намагаўся зрабіць ілюзію Хрыста, па магчымасці, самай цудоўнай”. Але эскізы забракавалі: маўляў, разыходзяцца з праваслаўным іканаграфічным канонам. І тут усё пайшло, як кажуць, шыварат-навыварат. Мастак пачаў моцна піць, стаў захапляцца іншымі жанчынамі, галоўным чынам — заезджымі актрысамі і танцоўшчыцамі, нядабайна ставіцца да сваіх твораў: мог парваць гатовую карціну, зверну скончанай маляваць іншую...

Распавяду пра адзін такі выпадак. Аднойчы да Урубеля прыйшлі А.Прахаў і В.Васняцоў (апошні таксама шмат працаваў ва Уладзімірскім саборы). Прыйшлі і пабачылі, што Міхаіл Аляксандравіч у ап'яным стане храпе на сваёй маленькай канапе, а побач, на мальберце, — цудоўная карціна, якую мастак намаляваў, відаць, ноччу: “Маленне пра чашу, або Хрыстос у Гефсіманскім садзе”. Узрушаныя карцінай нязванна гасці тут жа адправіліся ў Бібікаўскі завулак, у дом №12 да буйнога мецэната і калекцыянера Мікалая Цярэшчанкі і ўгаварылі яго, маўляў, пакуль не позна, паехаць да Урубеля. Узлі брычку і хутка прыехалі да мастака. Той ужо прачнуўся, сядзеў, увесь ускудлачаны, раз'юшаны, на канапе, відаць, марыў, як бы апахмяліцца. Палатно “Маленне...” вельмі спадабалася Цярэшчанку. Ён заявіў Урубелю: “Мілы Міхаіл Аляксандравіч, я купляю палатно за трыста рублёў, васьмь задатак. Толькі, прашу вас, больш нічога не рабіце, я з'аўтра раніцай прыеду, прывязу астатнія грошы!” “Так-так, канешне!” — пагадзіўся мастак. Тады гэта былі вялікія грошы.

Калі наступным ранкам Цярэшчанка разам з Прахавым прынёс грошы, Урубел драмаў, але не стаў. Побач стаяла карціна, дакладней, усё, што ад яе засталася на палатне была намалявана экспрэсіўная напauголая фігура рыжай цыркачкі на кані. Аказалася, гэта была італьянка Анна Гапэз, якая працавала наезніцай. Убачыўшы няное маўчанне гасцей, Урубел развёў рукамі: “Дарагія мае Мікалай Арцём'евіч і Адрыян Віктаравіч, я рад вас бачыць! Вось учора ўвечары хадзіў у цырк, потым захацелася намаляваць свае ўражанні... Палатна не было, дык я — зверну той карцінкі: раз і гатова! Не разумю вашых перажыванняў... Паглядзіце: гэта ж значна лепш!..”

Словам, паступова Урубел стаў расчароўваць сваіх сяброў несабранасцю і непаслядоўнасцю, “рассеяным вобразам жыцця” (словы яго бацькі). Нейкі час жыў без мэблі ў пакоі, які не ацяпляўся, кепска апранаўся. А зусім жа нядаўна быў час, калі зграбнасць, элігантнасць, выганчанасць Міхаіл цаніў вышэй за ўсё, і не толькі ў жывапісе, але і ў адзенні. Калі пэцкаліся манжэты, ён ішоў купляць новую кашулю, хаця мог такім чынам застацца без абеду. Бывала, не меў грошай, але раніцай умываўся духамі, выліваючы ў тазік па цэлым флаконе. Адаваў свае карціны за капейкі, каб купіць лішні цыліндр, гальштук або пару белых пальчатак. Віктар Васняцоў і Канстанцін Каровін, глядзячы на яго, бывала, шапталіся: “Еўрапеец, ганарысты пан, не тое што мы з табой, уцюпі!”.

І вось здарылася такое... Але ўласнай галечы Урубел нібыта не заўважаў. Пісаў родным: “У мяне цудоўны пакой”. Убачыўшы гэты “цудоўны пакой”, тата, які наведваў Мішу ў 1886 годзе, жхнуўся: “Уся мэбляроўка — два простыя табурэты і ложка. Ні цёплай коўдры, ні цёплага паліто... Можна быць, у закладзе. У кішэні ўсяго пяць капеек, літаральна... Балюча, горка да слёз мне было ўсё гэта бачыць. Столькі ж было бліскучых надзей! А ўжо 30 гадоў. І што ж?”

Канешне ж, Урубел мог звярнуцца па дапамогу да Прахава, але тут ужо горадасць не дазваляла зневажацца перад учарашнім дабрадзеям, хаця той зрабіў для маладога Урубеля вельмі шмат чаго... У той жа час, як ні дзіўна, вельмі многа маляваў і рываваў у сваіх бланках або проста на кавалачку паперы. Але яму ўжо было чым ганарыцца: галоўнае ў яго кіеўскім жыцці — ён распісаў сцяну Кірылаўскай царквы без папярэдняй прарысоўкі, і так экспрэсіўна, з глыбокім разуменнем формы, што ўсе ахнулі, у тым ліку і сам Прахаў! Канешне, ігнараванне з боку Прахава Урубел успрымаў як асабістую знявагу, але ўсё ж прыходзіў да яго і прапаноўваў свае паслугі ў распрацоўцы хаця б асобных элементаў роспісу. Бо Урубел, канешне ж, мог бы прэтэндаваць на такія работы ва Уладзімірскім саборы: ён ужо, як я казаў вышэй, зрабіў для гэтага шмат накідаў, акварэльных эскізаў біблейскіх сюжэтаў для сцен бакавых прыдзелаў.

Але вось тут і сыграла сваю негатывную ролю тое самае няшчаснае каханне Урубеля да жонкі Прахава. І аднойчы

М.Урубел. Ікона Божай маці з дзіцем для Кірылаўскай царквы (прататып вобраза — Эмілія Прахава).

Прахаў, відаць, не вытрываўшы сваіх душэўных перажыванняў, ад паслуг Урубеля, які вярнуўся з Італіі, адмовіўся. І гатовы ўрубелеўскі роспіс амаль напалову, дакладней, арнаменты, перапісаў, на больш нізкім узроўні, іншы мастак — Павел Свядомскі, узяўшы за аснову шэсць сюжэтаў з апошніх дзён жыцця Хрыста. Ну, а Міхаіл Урубел у 1889 г. пераехаў у Маскву, дзе, пасябраваўшы з Савай Мамантавым, зрабіў свае лепшыя творы. Але гэта ўжо зусім іншая гісторыя ў ішчаслівай і, у той жа час, вельмі трагічнай біяграфіі Урубеля, не звязаная з маім сённяшнім героем. І таму яе апускаяю...

Канешне, мяне як мастацтвазнаўцу вельмі цікавіць Адрыян Прахаў у якасці аўтара работ па гісторыі старажытнаегіпецкага, старажытнагрэчаскага і візантыйскага мастацтва, як буйны археолаг і

старадаўняга рускага жыцця і гісторыі”. Першым адкрыў Тараса Шаўчэнку як таленавітага мастака. Захапляўся творамі Крамскага, Пярова, Ярашэнка, Рэпіна, Макоўскага, Шышкіна, Куінды, якія становіліся яму ўсё бліжэй і больш зразумелымі. І тут жа кажа, што “рускае мастацтва” з Акадэміі знікла, і яно перастала быць цэнтрам галоўных мастацкіх сіл. Гэтая роля перайшла да “новага цэнтра” — Таварыства перасоўных выставак, якое складаецца з тых, каго “кансерватыўная кліка” выгнала з Акадэміі. Рэалізм — “Праўда, праўда, праўда!” — вось што патрэбна новаму часу, усклікае Прахаў. І падкрэслівае: “Па-за народнасцю няма мастацтва; толькі мастацтва Акадэміі можа быць касмапалітычнае — тое мастацтва, якому рашуча ўсё роўна, што адлюстроўваць, г. зн. яно нічога асабліва не любіць і нічога асабліва не ненавідзіць... Мастацтва ідэй, мастацтва ўнутрана перакананае, заўсёды глыбока нацыянальнае...” Мне здаецца, такая думка і сёння, зусім у іншы час, мае права на існаванне. Ці не так?..

Пасля закрыцця “Пчелы” і спынення чытання лекцый па гісторыі мастацтва ў Акадэміі, якая была незадаволена Прахавым з прычыны яго вельмі захопленых прызнанняў заслуг перасоўнікаў і рэзка крытычных водгукў пра акадэмічныя метады выкладання, Адрыян Віктаравіч пераязджае ў Кіеў. Тут, цягам многіх гадоў, ён, як я ўжо раскажаў, кіруе работамі па рэстаўрацыі старажытных цэркваў і па роспісе Уладзімірскага сабора (у апошніх удзельнічалі Урубел, Васняцоў, Нессе-раў). Толькі напрыканцы 1890-х гадоў Прахаў вяртаецца ў Пецяярбург, дзе чытае лекцыі ва ўніверсітэце, вядзе аддзел у часопісе “Художественные сокровища России”, але крытыкай больш не займаецца.

Адрыян Прахаў перажыў Урубеля на шэсць гадоў і пайшоў з жыцця 14 мая 1916-га ў Ялце, але ў гісторыі мастацтва, акрамя ўсяго іншага, застаўся першым практычным настаўнікам вялікага Урубеля, якому ён даў дарогу ў бессмяротнасць... А Эмілія Львоўна перажыла свайго мужа на шэсць гадоў...

Барыс КРЭПАК

P.S. І яшчэ адно невялікае ўдакладненне. У мінулым нумары “К” паведамлялася пра ўстаноўку мемарыяльнай дошкі Адрыяну Прахаву. Дык вось, з'явілася яна на будынку Мсціслаўскага гісторыка-археалагічнага музея.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62. Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўкі:
- "Белая пляма ў цэнтры Еўропы" В.Альшэўскага.
- "Мастацтва суверэннай Беларусі. Новыя паступленні ў музейныя калекцыі. 1991 — 2011".
- "Зачараванне графікай".
- "Вобраз Прасвятой Багародзіцы ў беларускім іканапісе XVII — XVIII стст.". Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка японскага мастацтва.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22.

- Экспазіцыі:
- Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст. "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "З крыніц адвечнай прыгажосці".
- "Водбліскі ваеннай славы".

"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."

- Выстаўкі:
- "Вайна 1812 года ў гісторыі Мінска".
- "Сцежкі творчасці. Фрагменты" Я.Казюлі.
- "Заплакалі струны жывыя".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91,

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

- Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Выстаўка "Дарога да Пушкіна" (з фондаў Дзяржаўнага мемарыяльнага гісторыка-літаратурнага і прыродна-ландшафтнага

ўзросту і сямейнага наведвальніка. ■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

- Выстаўкі:
- "З вамі вярнуўся дахаты я..." (да 120-годдзя

М.К.Рэрыха і фотавыстаўка "Пакт Рэрыха").

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11. Цэнтральная частка палаца

- Выстаўкі:
- "Індыя. Праз Гімалаі на даху аўтобуса".

Вежа палаца Румянцавы і Паскевічаў

"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"

Выстаўкі:

- "Час азёрнуцца".
- "Класікі беларускага жывапісу XX ст."

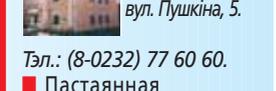
Паўночнае крыло палаца

- Выстаўкі:
- Пакой крывых люстэркаў.
- "Свет звяроў Гомельшчыны".

Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад

Свет субтрапічных раслін і жывёл. Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка "...І гromче труб на поле чести зовёт к Отчезству любви!" да 200-годдзя Айчыннай вайны 1812г.

■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

- На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір.
- "Музей крiміналістыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

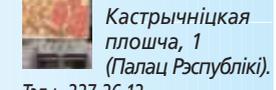

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

- Выстаўка "Я не самотны..." да 120-годдзя з дня нараджэння М.Багдановіча.

"Суб'ектыўны рэалізм" (жывапіс, скульптура).

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі). Тэл.: 227 26 12.

- Арт-праект выкладчыкаў кафедры народнага ДПМ БДУКМ "III у I. Частка III": "Выстава 13" Д.Барсукова;
- "Сустрэча" К.Дзягілева-Бялявай;
- "Дзень за днём" Н.Адждзэ і Л.Дамнянковай.

■ Выстаўка работ студэнтаў кафедры народнага ДПМ БДУКМ "Зімовыя мары".

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4, пр. Леніна, 43. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

- "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- "Прастора душы".
- Выстаўка работ Леаніда Шчамялёва.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА I-е ПАЎГОДДЗЕ 2012 ГОДА!

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка Р.Махмудава "Лятаючыя кветкі".

■ Выстаўка С.Нурматава "Даспехі часоў Паўночнай вайны".

■ Выстаўка фатаграфій Сяргея Плыткевіча "Вандроўка па Беларусі".

ДУ "НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

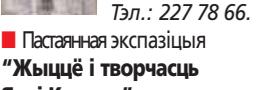
г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1. Тэл.: (8-01770) 5 51 81. Сектар "Выставачная зала".

- 3 25 — выстаўка "Зорка Віфлеема" (лялечныя тэатры Батлейкі, у якіх ажываюць падзеі, што адбыліся ў Віфлееме пад час Божага Нараджэння; сцэны з гісторыі Міра і Нясвіжа).

музея-запаведніка А.С.Пушкіна "Міхайлаўскае").

- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4. Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкi Купалы".

■ Выстаўка, прымеркаваная да 120-годдзя з дня нараджэння Уладзіслава Луцэвіч, жонкі Янкi Купалы, "Зерне, кінутае ў ніву, усходзіць ды красуе..."

■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага

з дня нараджэння М.Багдановіча).

- Літаратурна-мастацкая выстаўка "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".

■ "Тэатральныя лялькі — госці музея" (сумесна з Беларускім дзяржаўным тэатрам лялек).

- "Планета творцаў і іх герояў" (жывапіс, графіка).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98. Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўкі:
- "Партызанскі лагер".
- "Русь — Гімалаі" (выстаўка карцін

- "Вялікія муміі Егіпта".
- "Бацькі і дзеці" (юбілейная выстаўка творчай дынастыі Сяргея і Святланы Катковых).

■ "Вароты ў дзясцінства".

■ "NEO BRATIMOE" (сучаснае азербайджанскае мастацтва).

- "Цень Іерусаліма".
- "3 табурэтах праз кантыненты".

■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс.: 334 11 56.

- 24 — "Яўгеній Анегін" П.Чайкоўскага.
- 27 — "Баль-маскарад" Дж.Вердзі.
- 28 — "Жызэль" А.Адана.

"Мастацтва ачмурэння" (камерная зала імя Л.П.Александровскай).

- 29 — Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Рэспублікі Беларусь.
- 30 — "Церам-цераком" І.Польскага.

Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Рэспублікі Беларусь.

31 — Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Рэспублікі Беларусь.

ЗАСТУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс.: 334 60 08.

- 24, 27, 30 — "Дамавічкі" Я.Конева.
- 28, 29 — "Гісторыя двух сабак" Я.Конева.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

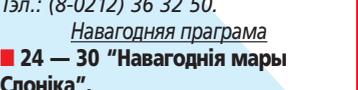
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

27 — 30 — "Чароўны гадзіннік, або Хто выратуе Новы Год?"

(музiк-фантазі для дзяцей і дарослых, прэм'ера) А.Атрашкевіч.

- 28 — 30 — "Навагодняе кабарэ" (тэатралізаваны гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях, толькі для дарослых) Г.Гладкова.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 24 — 30 "Навагоднія мары Слоніка".
- Ёлачная праграма "Слонік і Дзед Мароз".

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА
 Выдаецца з кастрычніка 1991 года
 Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
 Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь
 Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна КРУШЫНСКАЯ
 Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.
 Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).
 Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПЛАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.
 Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
 Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ
 Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
 Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
 Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакой 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
 Тэлефоны: (017) 290-22-50 (прыёмная) (017) 286-07-97, (017) 334-57-23 Тэлефон/факс: (017) 334-57-35
 Рэкламна аддзел: тэл. (017) 334-57-41 www.kimpress.by E-MAIL: kultura@tut.by
 Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл. (017) 290-22-50.
 Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35
 Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.
 © "Культура", 2011. Індэксы 63875, 638752 Наклад 7819
 Падпісана ў свет 23.12.2011 у 12.30
 Замова 6053
 РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.
 ISSN 1994-4780
 9 771994 478007 11052